

UNIVERZITA KARLOVA PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky, M. D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Portfolio profesního rozvoje Leony Kobřové

Portfolio of Leona Kobřová Professional Development Leony Kobřové

Leona Kobřová

Vedoucí práce : PhDr. Veronika Blažková,

Studijní program : Vychovatelství (B7505)

Studijní obor : Vychovatelství (7505R008)

2024

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Portfolio profesního rozvoje, kterou zpracovala Leona Koblrová, prohlašuji, že jsem ji vypracovala samostatně pod dohledem vedoucího práce a s využitím literatury a pramenů uvedených v textu. Rovněž potvrzuji, že tato práce nebyla použita k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne 16.11.2023

Podpis: Leona Koblrová

Děkuji mé vedoucí bakalářské práce paní doktorce Veronice Blažkové za ochotu, trpělivost a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat mým kolegům za ochotu a cenné rady a mé rodině za podporu.

ABSTRAKT

Portfolio profesního rozvoje Leony Koblrové zahrnuje deset povinných částí. Jednou z částí je strukturovaný životopis autorky Leony Koblrové. Dále se zde objevuje odborná esej, která se zaměřuje na tradice a zvyky, které nás provázejí celá školní rok v běžné družině. Autorka se zde snaží popsat původ zvyků a tradic a jejich dodržování a oblíbenost mezi dětmi. Následně se zabývá tím, jak nás tyto obyčeje provází po celý rok. Bakalářská práce taky obsahuje profesiografický rozbor vychovatele, kde popisuje, jak by měl správný vychovatel vypadat. Případová studie zahrnuje popis zařízení školní družiny a samotný pohled autorky. Bakalářská práce byla zhotovena na základě vlastních zkušeností autorky a odborné literatury.

KLÍČOVÁ SLOVA

Družina, pedagogika volného času, portfolio, tradice, vychovatel, vychovatelství, zvyky

ABSTRACT

Leona Kobrlová's portfolio of professional development consists of ten mandatory sections. It includes personal information, as well as the author's attitudes and opinions. One section features a professional essay discussing traditions and customs, where the author explores the origins of these traditions, their popularity among people, and how they accompany us throughout the year. The profesiographic analysis outlines the key qualities an educator should possess. The case study on after-school care presents the facility and the author's perspective. During the preparation of the pedagogical activity, the author applied both practical and theoretical skills. This bachelor thesis was developed using specialized literature and knowledge gained from studies and personal experience.

KEYWORDS

Portfolio, after-school care, tutor, tutoring, recreational education, tradition, czech culture

Obsah

• 1 Předmluva	7
• 2 Profesní strukturovaný životopis	9
• 3 Odborná esej	11
• 4 Seznam prostudované odborné literatury vážící se odborné eseji.....	19
• 5 Konspekt knihy	20
• 6 Profesiografický rozbor vychovatele ve školní družině	27
• 7 Případová studie školy či školského zařízení	38
• 8 Písemná příprava na ucelenou volnočasovou aktivitu	47
• 9 Závěr	48
• 10 Seznam použité literatury a pramenů	49

PŘEDMLUVA

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma Portfolio profesního rozvoje. Vybrala jsem si ho proto, že mi připadalo jako nejvhodnější varianta, která mi umožnila lépe si uvědomit význam své práce s dětmi a svůj vlastní osobní rozvoj. Osobní rozvoj je pro pedagoga jednou z nejdůležitějších oblastí. Podle mého názoru se svět modernizuje velmi rychle, což činí stále obtížnějším držet krok se žáky. Proto je důležité si uvědomit smysl své práce a své cíle.

Práce je rozdělena do deseti částí, ve kterých se podrobně věnuji jak svému profesnímu životopisu, tak i zařízení, ve kterém působím již sedm let. Každá část přináší různé aspekty mého profesního rozvoje a zkušeností, které jsem nabyla v průběhu let. Na úvod je důležité zmínit, že práce s dětmi nebyla mým prvním cílem ani snem. V mládí jsem se zaměřila na obor Chovatel cizokrajných zvířat, který mi přinesl cenné zkušenosti s péčí o živé tvory, disciplínou a odpovědností. Postupem času jsem si však uvědomila, že má vášeň leží jinde – v práci s dětmi a ve vzdělávání.

K tomuto uvědomění mě přivedla touha následovat kroky své babičky, která byla učitelkou a byla pro mě od dětství velkým vzorem. Proto jsem se rozhodla doplnit své vzdělání a vystudovala jsem druhou střední školu se zaměřením na Předškolní a mimoškolní pedagogiku. Tato volba mi otevřela dveře k práci vychovatelky, což byla moje první opravdová zkušenost v oblasti výchovy a vzdělávání dětí. Velmi rychle jsem si tuto práci oblíbila, protože mi poskytovala nejen možnost pracovat s dětmi, ale také mě vedla k osobnímu růstu.

Kromě práce ve školním zařízení jsem začala působit také jako vedoucí na dětském táboře, kde jsem pracovala s dětmi ve věku od šesti do patnácti let. Tato práce byla pro mě zásadním momentem, protože právě zde jsem si uvědomila, že mám přirozený talent pro práci s dětmi, zejména se staršími. Zjistila jsem, že práce se staršími dětmi mě naplňuje více než práce s těmi nejmenšími. Díky tomu, že jsem sama relativně mladá, rozumím zájmům dětí a dospívajících, což mi umožňuje lépe se s nimi spojit. Ať už jde o znalosti moderních technologií, jako jsou sociální sítě, nebo záliby ve sportu, často sdílíme podobné pohledy na svět.

Tato zkušenost mě přiměla k tomu, abych se rozhodla dále rozvíjet a zlepšovat své pedagogické dovednosti. Proto jsem se přihlásila na Univerzitu Karlovu, kde nyní studuji a

získávám nové poznatky a teoretické základy, které neustále integruji do své každodenní práce. Studium mi poskytuje širší perspektivu na různé metody výuky, přístup k dětem i jejich rozvoj. V současné době se zaměřuji nejen na to, jak žáky vzdělávat, ale také na to, jak jim pomoci rozvíjet jejich osobnost, sociální dovednosti a sebedůvěru. Získané vědomosti a zkušenosti mi pomáhají lépe porozumět tomu, jak efektivněji pracovat s dětmi různých věkových kategorií a jak se přizpůsobit jejich individuálním potřebám, což je pro mě velice důležité, jelikož se práci vychovatelky chci věnovat i nadále.

Věřím, že tento neustálý proces vzdělávání a sebereflexe je klíčový pro úspěšnou práci pedagoga. Moderní svět se neustále mění, a stejně tak i potřeby dětí, proto je nezbytné, aby pedagogové drželi krok s těmito změnami a stále se zdokonalovali. Jsem přesvědčena, že díky své praxi a studiu na Univerzitě Karlově jsem na dobré cestě k tomu, abych se stala nejen kvalitní vychovatelkou, ale i mentorkou, která bude schopna vést své žáky nejen k úspěchu ve škole, ale i k osobnímu rozvoji.

Tato práce zahrnuje esej na téma zvyky a tradice uplatňované ve školských zařízeních a obsahuje také konspekt knihy. Dále se zaměřuje na analýzu prostředí, ve kterém působím již osm let – konkrétně jde o školní družinu na fakultní základní škole v Praze, která se specializuje na sport. Cílem této práce je nejen poskytnout inspiraci ostatním pedagogům, ale také nabídnout praktické rady, jak předávat své zkušenosti a znalosti novým generacím.

PROFESNÍ STRUKTUROVANÝ ŽIVOTOPIS

Osobní a kontaktní údaje

Jméno a příjmení: Leona Koblrová

Datum a místo narození: 08.06.1997 Brandýs nad Labem

Adresa: Božanovská 1372/39, Praha

Email: Lea.Koblrova@seznam.cz

Telefon: 604652707

Vzdělání

- Univerzita Karlova, pedagogická fakulta - Vychovatelství- bakalářský studijní program
- 2021- nyní
- Střední pedagogická škola Futurum - Předškolní a mimoškolní pedagogika
- 2017 – 2019
- Střední odborná škola Čakovice - Chovatel cizokrajných zvířat
- 2012- 2016

Jazykové znalosti

- Český jazyk- rodilá mluvčí
- Anglický jazyk- pokročilý

Pracovní zkušenosti

- Vychovatel - FZŠ Chodovická
- 2017- nyní
- Vedoucí na tábore- Dlouhý, široký a bystrozraký
- 2018- 2022

Znalosti počítače

- Základní znalosti

Řidičská oprávnění

- Skupina B- osobní automobil

Zájmy

- Cestování, hudba, jízda na koni, chov zvířat, sport

ODBORNÁ ESEJ

V této odborné eseji se podrobněji zaměřuji na lidové tradice a zvyky, přičemž zkoumám jejich roli a možnosti jejich využití ve školských zařízeních. Mám za to, že dnes mnoho dětí i dospělých na tradice a zvyky často zapomíná, nebo je dokonce vůbec nezná, což je podle mého názoru škoda. V této souvislosti se pokusím vysvětlit, proč je důležité tyto tradice uchovávat a jakým způsobem je možné je aktivně zapojit do školních činností, aby se děti s nimi mohly více seznámit a lépe je pochopit.

Paměť národa je jeho lidová kultura. Lidové tance, písně, slovesnost, zvyky a předměty jsou cenným dědictvím, které může být zdrojem poznání, radosti a tvořivé inspirace i pro současného člověka (Dagmar Šottnerová, 2004)

Plně se ztotožňuji s názorem paní Dagmar Šottnerové, která upozorňuje na to, že dnešní svět je příliš uspěchaný a žijeme v neustálém tempu. Většina lidí je zahlcena každodenními povinnostmi, starostmi a stresem, a to vede k tomu, že už často ani nevíme, kdy zpomalit nebo si dopřát chvíli klidu. Nedokážeme si najít čas pro sebe, natož pak pro své nejbližší, a často nejsme schopni trávit s nimi tolik času, kolik bychom chtěli. V rodinách to pak mnohdy dopadá tak, že rodiče nemají dostatek času na své děti, což na ně negativně působí. Místo toho, aby s nimi trávili kvalitní čas, nahrazují ho technologiemi – děti tráví hodiny u počítače, hrají hry na tabletech nebo mobilech. Namísto čtení pohádek před spaním pouštějí rodiče dětem videa z internetu nebo hudbu z rádia.

Tento trend je však velice škodlivý, protože děti, stejně jako dospělí, potřebují skutečný kontakt s lidmi, a to především s vrstevníky. Potřebují objevovat svět kolem sebe, zažívat ho na vlastní kůži a nacházet své místo v něm. Toho však nelze dosáhnout pouze prostřednictvím technologií. Tento přístup je úzce spojen s tzv. prožitkovým učením, které zahrnuje aktivní zapojení nejen těla, ale i emocí a vnitřního světa. Právě o to se snaží vychovatelé a pedagogové, jejichž cílem je umožnit dětem nejen pozorovat svět kolem sebe, ale také ho prožívat naplno. Aby děti cítily, zkoumaly, dotýkaly se světa a vnímaly ho všemi smysly, což je klíčové pro jejich zdravý rozvoj.

V těchto situacích nám nejvíce pomáhají naše staré zvyky a tradice. Díky nim dokážeme lépe rozvíjet děti a vzbuzovat v nich zájem o okolní svět. Tradice a zvyky nás provázejí po celý školní rok a setkáváme se s nimi téměř na každém kroku, bez ohledu na místo. Pomáhají nám rozšiřovat znalosti o historii a kultuře, ale zároveň díky nim objevujeme i krajinu kolem

nás, naše okolí, a vlastně i celý svět. Proto klademe důraz na to, abychom děti správně motivovali k činnostem spojeným s naší kulturou a tradicemi. Snažíme se, aby měly chuť samy poznávat nové i staré věci, a aby z těchto aktivit získaly co nejvíce zážitků. Tím zároveň přispíváme k zachování naší české kultury a předcházíme tomu, aby upadla v zapomnění.

S pojmy jako zvyk, tradice nebo svátky se setkáváme téměř denně a často je automaticky dodržujeme. Jen málokdo však už ví, proč tomu tak je. Pro mnoho z nás se tyto zvyky a tradice staly tak běžnými, že je dodržujeme bez přemýšlení, aniž bychom si uvědomovali jejich skutečný význam. Mohli bychom tedy říci, že tyto tradice vnímáme jako opakující se jevy, které nějakým způsobem obohacují náš každodenní život.

Šottnerová (2004) poukazuje na to, že z historického hlediska člověk vždy cítil potřebu sdružovat se do větších skupin, tvořit komunity, spolky a vzájemně se rozvíjet. Tento sklon je neoddělitelnou součástí lidské přirozenosti, protože člověk je z podstaty společenský tvor. Izolace a samota jsou pro nás nepříjemné a v mnoha případech dokonce stresující. Proto přirozeně hledáme kontakt s ostatními, kteří nám poskytují nejen pocit radosti a bezpečí, ale také emocionální podporu, kterou potřebujeme k překonání každodenních výzev.

Společenský život je pro člověka klíčový, protože nám umožňuje získávat nové znalosti, rozvíjet dovednosti, sdílet zkušenosti a inspirovat se navzájem. Každá interakce s ostatními lidmi nás nějakým způsobem ovlivňuje, ať už jde o výměnu nápadů, různé způsoby myšlení nebo motivaci k osobnímu růstu. Společenské vztahy a komunity tvoří základní stavební kameny lidské existence, a právě v tomto rámci se formovaly i naše kulturní a společenské hodnoty.

Jedním z hlavních prostředků, jak lidé budovali a posilovali tyto vztahy, bylo vytváření tradic a zvyků. Tyto zvyky a rituály měly a stále mají silný sjednocující efekt. Lidé se scházeli při různých příležitostech – ať už šlo o oslavy, rodinné sešlosti, náboženské obřady či komunitní akce – aby upevňovali svá pouta a znovu si připomněli své společné kořeny. Tradice hrály důležitou roli nejen v osobním a rodinném životě, ale i v životě celé komunity, obce nebo národa. Umožňovaly lidem cítit se součástí něčeho většího, posilovaly pocit sounáležitosti a poskytovaly stabilitu a smysl v rychle se měnícím světě.

Tradice a zvyky navíc slouží jako důležitý prostředek k předávání kulturního dědictví dalším generacím. Díky nim si lidé nejen uchovávají svou minulost a identitu, ale také zajišťují kontinuitu hodnot a přesvědčení, které jsou klíčové pro udržení soudržnosti společnosti. Tyto rituály pomáhají formovat jednotlivce v rámci širší komunity a poskytují mu pocit stability a propojení s historií i budoucností.

Zvyk je nástrojem tradice (...). Prožívání tradic vyžaduje pozornost sám k sobě a procesu transformace v nás. Vzhledem k tomu, že tak dlouho udržet pozornost (...) vyžaduje určitou míru schopností a disciplinovanosti (...), byl vytvořen soubor zvyků a postupů, které zaměstnají naši mysl a usměrní pozornost k nám samým. Nedovolí nám se rozptylovat a utíkat k jiným činnostem, které zastavují daný proces (Paterko, 2017)

Dny spojené s tradicemi a zvyky nám přinášejí radost, protože je obvykle trávíme s našimi blízkými. Tyto okamžiky nás spojují a posilují naše vztahy. Jsou to tzv. sváteční dny, které slavíme každoročně, a právě díky očekávání a přípravám se zvyšuje jejich oblíbenost (Paterko, 2017).

Paterko (2017) však zdůrazňuje, že abychom si tradice správně užili a měli z nich opravdový prožitek, je nutné do nich vložit správnou energii, věnovat jim přípravu a umět je prožívat srdcem. Pokud přistupujeme k tradicím bez zájmu či jen z povinnosti, ztrácejí svůj význam a stávají se pouhými nucenými zvyky, které nám nepřinášejí radost. K tomu, abychom si tradice opravdu užili, je důležité otevřít jim svou mysl i srdce a přistupovat k nim s upřímným nadšením.

Obyčej je v etnologické literatuře obvykle užíván jako shrnující výraz pro obřady a zvyky, slavnost je kulturní fenomén širšího společenského charakteru s různým ideovým zaměřením (církvní, národní, folklorní), oslavným připomenutím významné události, památky, výročního dne (Večerková, 2016)

Vnímám to jako skvělý způsob, jak dodat našemu životu smysl, posilovat vztahy – ať už rodinné, přátelské nebo pracovní – a přinášet do našeho života štěstí a pohodu. Tyto hodnoty a způsoby myšlení pak přirozeně předáváme mladším generacím.

Šottnerová (2009) také upozorňuje na to, jak málo známe naše vlastní tradice a obyčeje a jak málo se snažíme je skutečně pochopit. Myslím si, že tento přístup je lidem obecně velmi blízký, protože se často setkáváme s tím, že někteří lidé nejsou schopni nebo nechtějí vcítit se do pocitů druhých. Nedokáží plně pochopit něčí situaci, dokud neznají celý jeho příběh. Tím příběhem rozumíme například to, jak daný člověk vyrůstal, jaké měl dětství, jak se choval ve společnosti a jaký byl jeho dospělý život. Teprve až když získáme tyto informace, jsme schopni se do jeho situace lépe vcítit. Stejně tak je to i s tradicemi a zvyky. Abychom je skutečně pochopili, měli bychom znát jejich historii a původ. Tímto způsobem získáváme hlubší porozumění a důvod, proč tyto svátky a obyčeje slavíme.

Šottnerová (2005) nás upozorňuje na to, že každý z nás je jedinečný. Nikde na světě nenajdete někoho, kdo by byl naprosto stejný jako vy. Stejně je tomu i s tradicemi a zvyky po celém světě. Každá země má své vlastní svátky, které se v průběhu času měnily, formovaly a vyvíjely spolu s lidmi. Protože se každá tradice vyvíjela samostatně a odlišně, má každá své specifické kořeny. Některé tradice jsou relativně mladé, zatímco jiné jsou tak staré, že už ani neznáme jejich původ. Tyto tradice se předávaly z generace na generaci, což znamená, že je pravděpodobné, že v době svého vzniku vypadaly jinak než dnes. Všichni známe hru na tichou poštu, kde se na začátku řekne jedno slovo, ale po několika předáních mezi lidmi se často na konci objeví slovo zcela jiné. Podobným způsobem se během času mění i tradice a zvyky.

Z historie víme, že původně byly tyto zvyky a tradice spíše rituály, které lidé prováděli pro zlepšení úrody, zdraví nebo příznivé počasí. Tyto praktiky se postupně přenesly do náboženství a následně se rozvíjely dál. Jak uvádí Večerková (2005), většina dnešních svátků má své kořeny právě v náboženství. V našich končinách si můžeme připomenout například svátek Tří králů – Kašpara, Melichara a Baltazara, jejichž jména slavíme 6. ledna, kdy podle tradice přišli do Betléma obdarovat novorozeného Ježíše. Z křesťanských svátků nelze opomenout Velikonoce, které připomínají zmrtvýchvstání Ježíše Krista, jeho utrpení, smrt a následné vzkříšení. Tento svátek se slaví po jarní rovnodennosti, konkrétně první neděli po jarním úplňku, což může být mezi 22. březnem a 25. dubnem. Dalším významným křesťanským svátkem jsou Vánoce, kdy oslavujeme narození Ježíše Krista (Šottnerová, 2008). Nicméně dnes mnoho lidí vnímá Vánoce především jako den, kdy se rozdávají dárky, přestože by mělo jít hlavně o společné setkání s blízkými a oslavování tohoto významného dne.

Svátky a jejich vlastní vzniky jsou tedy různé. (...) *Ve dvacátém století se velmi proměnily, což souviselo se změnami, ke kterým u nás došlo – ať už to byl vznik samostatné Československé republiky v roce 1918, druhá světová válka, změna systému po roce 1948, vpád vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968 nebo další (...).* (Janovec, 2018, s. 8).

Všechny tyto události nám něco vzaly, ale zároveň i daly. Některé tradice zcela vymizely, protože se v dané době nehodily nebo byly nepřijatelné, zatímco jiné se naopak potřebovaly více oslavovat, a proto se z nich staly dny, které byly označeny jako významné (Janovec, 2018).

Proč lidé oslavují tradice a zvyky, o kterých často ani nic nevědí, vysvětluje Šottnerová (2008). Jako hlavní faktor zmiňuje dnešní uspěchanou dobu, která negativně ovlivňuje naše emocionální vnímání a celkový vývoj společnosti. Mnoho zvyků je proto opomíjeno nebo zapomenuto, a zůstávají jen ty, které nám přinášejí nějakou formu zábavy.

Velká část odpovědnosti za zachování zvyků leží na těch, kteří tráví s dětmi většinu času – nejen na rodičích, ale také na pedagogech a vychovatelích. Večerková (2015) uvádí, že tradice a zvyky se každoročně opakují a jejich hlavní funkce spočívají v komunikaci, zábavě a ochraně. Podle Šottnerové (2006) by každý, kdo děti vede k dodržování těchto zvyklostí – ať už jsou to rodiče, pedagogové nebo vychovatelé – měl znát důvody, proč jsou tyto tradice důležité. Právě díky tradicím totiž získáváme mnoho cenných poznatků a větší úctu k životu i k přírodě.

Ať už svátky prožíváme jakkoliv, protože fantazii se meze nekladou, jejich hlavním cílem je předávat znalosti takovým způsobem, aby zůstaly dítěti v paměti a ono je mohlo předávat dál dalším generacím. Podle Bendla (2015) by tyto aktivity měly být svobodné, dobře motivované, a měly by obsahovat správné formy a metody práce. Děti by do těchto činností nikdy neměly být nuceny, protože tím by se dosáhlo opačného výsledku.

Ačkoliv si někteří myslí, že stačí dětem například pustit písničku nebo přečíst báseň či knížku, není to tak jednoduché. Je důležité, aby děti vždy chápaly, proč danou činnost vykonávají, a zda jim přináší ten správný zážitek. Pokud tyto aktivity v dětech nezanechají silné emocionální stopy, nemůžeme tvrdit, že jsme jim správně předali potřebné zkušenosti.

Aby byly děti správně motivované, je důležité, aby aktivity byly pestré, přitažlivé, odpočinkové a zaměřené na jejich zájmy. V dnešní době, kdy mají děti spoustu různých zdrojů zábavy, je nutné aktivity dělat natolik zajímavé, aby děti upoutaly a my tak mohli dosáhnout požadovaných výchovných cílů (Bendl, 2015). Hájek (2003) zdůrazňuje, že klíčem k tomu, aby děti byly dostatečně aktivní, je vzbudit v nich zájem, který uspokojuje jejich specifické potřeby. Mezi tyto potřeby patří sebevyjadřování, poznávání, uznání, sebepoznávání a další. Většina těchto aktivit vyžaduje určité vnější podmínky, jako jsou vhodné prostředky a prostředí. Díky těmto podmínkám si dítě může vytvořit vlastní postoj, který je založen na uspokojení těchto potřeb. *Postoje (tedy i potřeby) jsou motivačními dispozicemi, které se uplatňují jako činitele regulující chování vůči jiným subjektům, situacím či nabízeným činnostem. (...) Motivace prováděna pedagogem vyvolává potřebu a současně ukazuje cestu, jak ji uspokojit (Hájek, 2003, s. 67).*

Motivace nám umožňuje předvídat výsledek dané činnosti. Jejím cílem je vyvolat u dítěte aktivní chování a vést jeho činnost směrem k dosažení požadovaného cíle. Vždy bychom měli zohledňovat zkušenosti a dovednosti dětí, umět je ocenit a naplňovat je očekáváním. Pokud se nám podaří děti správně motivovat, je pravděpodobné, že si vytvoří tendenci tyto činnosti opakovat. Musíme však být opatrní, aby nevznikl stereotyp, který by mohl vést k opětovné ztrátě zájmu a nadšení. Proto je důležité aktivity obměňovat nebo přicházet s novými variantami.

Kromě toho nesmíme zapomínat na oceňování úspěchů a průběhu činnosti, protože to v dětech posiluje sebevědomí a chuť aktivitu zopakovat. Vždy je třeba přizpůsobit aktivity, motivaci a pochvaly věku a zkušenostem dětí. Pokud se stává, že děti nejsou aktivní a nejeví zájem, problém často spočívá v nedostatečné organizaci, nedostatku nabídek nebo nevhodném prostředí. To může vést ke ztrátě zájmu a motivace (Hájek, 2003).

Čím více smyslů dítě zapojí, tím lépe. Představme si danou činnost nejprve jako píseň. Dítě ji slyší a naslouchá příběhu. Ještě větší zážitek by ale mělo, kdyby příběh mohlo vidět. Zde přichází na řadu divadelní představení, kde dítě vnímá sluchem i zrakem. Ještě více by ho však bavilo, kdyby se mohlo samo zapojit, a tak vstoupí na scénu a stane se součástí hry. V tomto případě již využívá zrak, sluch, hmat a třeba i čich, pokud do hry zahrneme potřebné rekvizity. Tímto způsobem si dítě vytvoří zážitek, který si dlouhodobě zapamatuje, a bude správně motivováno k dalším aktivitám.

Tyto činnosti jsou neúčinnější, když jsou rozděleny na delší časové období. Čím častěji se aktivity opakují, tím lépe si je dítě zapamatuje. Například během vánočních svátků můžeme využívat různé aktivity, jako je pouštění lodiček, krájení jablek nebo zdobení perníčků. Každý rok lze aktivity obměňovat, což výrazně přispívá k motivaci dětí a udržení jejich zájmu.

Nejpřirozenější formou je hra, která napomáhá všestrannému rozvoji osobnosti dítěte a plní funkce pohybové, poznávací a procvičovací. Hra také rozvíjí dětskou fantazii, tvořivost a emocionální stránku. Slouží také jako nástroj pro diagnostiku dítěte, podporuje jeho sociální a společenskou zralost a posiluje sebevědomí. Je to jeden z nejdůležitějších výchovných a vzdělávacích prostředků, který připravuje dítě na různé sociální role a umožňuje mu získávat zkušenosti, dovednosti a znalosti. Z pedagogického hlediska se hry dělí na dramatické, hudební, napodobovací, rytmické, slovní, motorické, psychomotorické a další (Šottnerová, 2009). Bendl (2015) popisuje další formu výchovné práce, a to malou skupinovou práci s přibližně dvaceti dětmi. V menším počtu mají děti více příležitostí pracovat s ostatními tváří v tvář, vzájemně se ovlivňovat, a tím se zlepšuje spolupráce a komunikace. Pro vychovatele je tato forma výhodná, protože má lepší přehled o individuálních potřebách dětí a může s nimi efektivněji pracovat.

Nejlepší je tvořit heterogenní skupiny, tedy skupiny, kde jsou děti různého věku i pohlaví. Mladší děti se mohou učit od starších, uvědomují si rozdíly mezi sebou a každý jedinec přirozeně přispívá svou osobitostí. Tento typ práce je užitečný i pro budoucí život, protože v heterogenních skupinách se pohybujeme a pracujeme celý život.

Je však důležité dbát na správné plánování těchto skupin, protože například při sportu by tvorba heterogenních skupin vedla k nerovnostem a hra by nebyla spravedlivá. Proto by pedagog nebo vychovatel měl mít tyto aktivity pečlivě promyšlené a dobře zorganizované.

Pokud jde o upevňování zvyků a tradic, považuji za správné tvořit heterogenní skupiny. Nicméně ne všechna školní zařízení mají k dispozici vhodné prostory a podmínky pro jejich vytváření. Často se tedy stává, že oddělení školních družin jsou sestavena tak, aby zahrnovala jak mladší, tak starší ročníky. Mladší děti se díky tomu učí od starších, kteří jim zároveň pomáhají a vedou je. Starší děti pak mohou sledovat výsledky své práce, když mladší udělají něco správně, a tím se lépe poznávají, rozvíjejí a zdokonalují.

Pokud jde o tradice, starší děti mohou posoudit, zda své zkušenosti předaly správně a pozitivně, a v případě potřeby si uvědomit, zda by příště měly změnit svůj přístup nebo způsob předávání zkušeností.

Pokud je prostředí, prostory a prostředky přívětivé, můžeme s tradicemi a zvyky pracovat po celý školní rok s klidem. Dostatečná motivace a správná příprava činností usnadňují práci s dětmi. Každé roční období přináší své vlastní tradice a zvyky, které je důležité dětem představovat, seznamovat je s nimi a podněcovat v nich zájem o jejich předávání dalším.

K tomu nám pomůže různorodost aktivit, ve kterých si každé dítě najde to, co ho přitahuje, a lépe se tak spojí s daným obyčejem. Cílem je nezapomínat na naši českou lidovou kulturu. V současné době se často setkáváme s tím, že Ježíška nahrazuje Santa Claus, a místo dušiček se objevuje Halloween. Pokud chceme propagovat tyto americké svátky, neměli bychom zapomínat na ty naše. Každá země má totiž své vlastní svátky, které mají své kouzlo a kterými se drží celé generace.

Závěrem lze říci, že tradice a zvyky hrají klíčovou roli v rozvoji jak jednotlivců, tak celé společnosti. Jejich udržování a předávání dalším generacím nám umožňuje nejen uchovat kulturní dědictví, ale také zlepšovat vztahy mezi lidmi a posilovat jejich identitu. Jak uvádí Šottnerová (2004), lidová kultura je cenným zdrojem inspirace, která přináší radost a kreativitu.

Dle mého názoru v dnešní uspěchané době, kdy moderní technologie často nahrazují přímé mezilidské vztahy, je o to důležitější vrátit se k hodnotám spojeným s tradicemi a zvyky. Tyto aktivity posilují nejen dětskou představivost, emocionální rozvoj a motivaci, ale také podporují pocit sounáležitosti a stability ve společnosti.

SEZNAM PROSTUDOVANÉ ODBORNÉ LITERATURY ODBORNÉ ESEJE

BENDL, Stanislav. *VYCHOVATELSTVÍ: Učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015, 312 s. ISBN 978-80-247-4248-9.

HÁJEK, Bedřich a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Školní družina*. Praha: Portál, 2003, 160 s. ISBN 80-7178

JANOVEC, Ladislav. *Český rok: Lidové zvyky a tradice nejen pro děti*. 2. dopl. vyd. Říčany: SUN, 2018, 160 s. ISBN 978-80-7567-319-0.

PATERKO, Ladislava. *Naše tradice*. 2. dopl. vyd. Praha: Formall CWS, 2017, 160 s. ISBN 978-80-905531-3-2.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Léto a podzim: zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. Olomouc: Rubico, 2006. ISBN 80-7346-066-1.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Adventní čas: zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. Olomouc: Rubico, 2005. ISBN 80-7346-050-5.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Velikonoce: původ, zvyky, hry, pohádky, návody a náměty*. Olomouc: Rubico, 2004. ISBN 80-7346-044-0.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Zima: zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. Olomouc: Rubico, 2005. ISBN 80-7346-059-9.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: Původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla*. Olomouc: Rubico, 2009. ISBN 978-80-7346-096-9.

VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti: v české lidové kultuře [online]*. Praha: Vyšehrad, spol. s r. o., 2016 [cit. 2021-03-22]. ISBN 9788074296765. Dostupné z: <HYPER://C:/Users/petyk/Documents/obyceje-a-slavnosti-v-ceske-lidove-kulture.pdf>

KONSPEKT KNIHY

Název knihy

Odemykání dětského potenciálu

MÜHLFEIT, Jan a Kateřina KRŮTOVÁ. *Odemykání dětského potenciálu*. V Brně: Management Press, 2018. ISBN 978-80-7261-562-9.

Autoři

Autoři Jan Mühlfeit a Kateřina Krůtová organizují kurzy, které se zaměřují na rozvoj lidského potenciálu, a to nejen v České republice a na Slovensku, ale i v zahraničí. Kurzy jsou určeny širokému spektru účastníků – dětem, studentům, rodičům i pedagogům.

Jan Mühlfeit je zkušený kouč s bohatými zkušenostmi v oblasti budování pracovních i jiných týmů. Po více než dvaceti letech strávených ve společnosti Microsoft je autorem úspěšné knihy *Pozitivní leader*. Kateřina Krůtová se více než deset let věnuje práci s dětmi. Spojili své odborné znalosti a začali společně realizovat kurzy a semináře.

Důvod výběru knihy

Tato kniha mi byla doporučena mou dobrou kamarádkou. Z různých důvodů jsem však dlouho neměla vhodnou příležitost a až nedávno jsem si na ni udělala čas. Jakmile jsem ji otevřela, okamžitě mě zaujalo její moderní a vizuálně atraktivní grafické zpracování. Kniha je rozdělena do menších částí, což umožňuje čtení kdykoli přerušit a později se k němu vrátit. Navíc obsahuje různé cvičení a doporučení, která čtenáře více zapojují do tématu a činí knihu zajímavější.

Už při prvním čtení mě překvapilo několik momentů, kdy jsem si uvědomila, že to opravdu odpovídá – nejen mně, ale i ostatním lidem a dětem obecně. Byly to myšlenky a postřehy, které mi otevřely oči a přiměly mě zamyslet se nad věcmi, které jsem dosud neviděla z tohoto úhlu pohledu. Kniha mi nabídla spoustu cenných informací a nových perspektiv, které se mi v hlavě dlouho utvářely. Hned jsem věděla, že si tuto knihu ráda přečtu znovu, protože jsem si jistá, že při každém dalším čtení objevuji nové myšlenky, které mě obohacují. Každá kapitola mi poskytla něco nového, co mi pomohlo lépe pochopit různé aspekty života,

chování lidí a dětí a jejich vzorců. Mám pocit, že tato kniha mi bude stále poskytovat nové inspirace a podněty k dalšímu zamyšlení.

Díky informacím v knize jsem se mnohem lépe dokázala zaměřit na zlepšení svých profesních dovedností, i když je to proces na dlouhou dobu, a ještě mám před sebou spoustu práce. Kniha mi ale pomohla také změnit přístup k práci s dětmi, i když některé mé předchozí postupy byly velmi podobné těm, které jsem začala používat teď. Díky tomu, že jsem mohla nové poznatky okamžitě vyzkoušet v praxi, jsem si byla jistá, že to nejsou jen teoretické nápady, ale skutečně účinné metody a principy.

Struktura knihy

Po otevření knihy na nás nejprve čekají pozitivní recenze od známých osobností, které knihy nejen doporučují, ale také v krátkých úryvcích vyjadřují, jaký vliv na ně měla. Tyto recenze okamžitě vzbuzují zájem a slibují, že čtení bude nejen poučné, ale i inspirativní. Dále kniha obsahuje obsah, který přehledně ukazuje strukturu knihy a její hlavní témata. Poté čtenáře zaujme úvod, jenž ho hned na začátku vtáhne do děje pomocí několika silných a inspirativních myšlenek, které jsou napsány tak, aby podnítily zvědavost a touhu pokračovat dál ve čtení.

Kniha je rozdělena do tří hlavních částí, přičemž každá z těchto částí je dále členěna na menší, přehledné kapitoly. Tento způsob členění usnadňuje orientaci v textu a umožňuje čtenáři se snadno soustředit na konkrétní témata. Třetí část knihy je speciální bonusová, což čtenáře láká, aby ji nevynechal. Tato část obsahuje rozhovory s třemi fascinujícími osobnostmi: psychiatrem, houslovým virtuózem a matkou tří velmi synů. Každý rozhovor přináší unikátní pohled na život a přístupy k práci a rodině, což činí tuto část knihy zvlášť poutavou a zajímavou. Kniha obsahuje 275 stránek, které jsou pečlivě vyplněny hodnotnými informacemi, příběhy a myšlenkami, které čtenáře nejen obohatí, ale také motivují k osobnímu rozvoji a zamyšlení nad vlastními životními cíli.

První část

První kapitola knihy, která se nazývá *Dětský mozek v exponenciální době*, se skládá ze tří kapitol. V úvodu první kapitoly s názvem *Síla mozkových synapsí* autoři jasně vysvětlují fungování neuronů a synapsí v mozku. Emoční část mozku, amygdalu, označují jako "opičku", s níž následně pracují po celý zbytek knihy. Dále se zaměřují na důležitost smyslů

při učení dětí, přičemž zdůrazňují, že nejlepšího výsledku se dítě dosahuje, když se všechny smysly zapojují současně. Kapitola obsahuje také množství tipů na různé hry a cvičení pro děti různých věkových kategorií.

Druhá kapitola první části knihy nese název *Škola versus inovace*, což jasně naznačuje, že autoři se v ní zaměřují na kontrast mezi tradičními přístupy ve školství a potřebou moderních inovací. Jak už název napovídá, autoři se detailně věnují tradičnímu školskému systému a jeho výukovým metodám, které jsou často zaměřeny na dodržování přísných pravidel, memorování a standardizované testování. Podle jejich názoru jsou chyby ve škole vnímány jako něco nežádoucího, a to nejen ze strany učitelů, ale i samotných studentů, kteří se často obávají neúspěchu a trestu. Tento přístup podle autorů neumožňuje dětem rozvíjet kritické myšlení a schopnost učení se z vlastních chyb, což je klíčové pro jejich osobní i profesní růst.

Autoři v této kapitole rovněž zdůrazňují, že škola by měla být místem, které nejen vyučuje fakta, ale také podporuje sebepoznání a rozvoj osobnosti dětí. Podle nich by se měla vzdělávací instituce soustředit na rozvoj schopnosti dětí chápat své vlastní silné a slabé stránky, učit je, jak se vyrovnávat s vlastními emocemi a motivacemi, a jak se stát zodpovědnými za své jednání. To zahrnuje i vytváření prostoru pro kreativitu, inovaci a experimentování, což jsou aspekty, které tradiční školský systém často opomíjí. Autoři apelují na nutnost změny v přístupu k výuce, aby škola byla místem, kde se děti učí nejen teoretické znalosti, ale i důležité životní dovednosti, které jim pomohou uspět v dynamickém a rychle se měnícím světě. – *Učíme se nazpaměť, co je okolo nás, ale vůbec neřešíme, co je uvnitř nás. (str. 48)*

V kapitole se krátce věnují i alternativním pedagogickým směrům, jako je Montessori, waldorfská pedagogika a metoda „škola hrou“. Dále autoři rozdělují učitele do čtyř typů podle toho, jakým způsobem a jak zábavně předávají dětem své znalosti: učitel nešťastník, učitel prudič, učitel bavič a učitel „škola hrou“.

Třetí a závěrečná kapitola první části, nazvaná *Současný měnící se svět a technologie*, se zaměřuje na rostoucí tlak, který je kladen na děti i dospělé. Všichni čelíme většímu stresu, tempo života se zrychluje a svět kolem nás se neustále mění. Současně s tím se vyvíjejí digitální technologie, které dnes zvládají i malé děti – mobily a tablety pro ně už nejsou žádným problémem. Autoři však upozorňují, že je důležité umět je používat v pravý čas a

správným způsobem, a také vědět, kdy je potřeba si od nich odpočinout. Podle nich bychom jako rodiče a pedagogové měli jít dětem příkladem, například tím, že se vyhneme používání mobilů během rodinných setkání.

Druhá část

Druhá část knihy, nazvaná *Od sebepoznání do flow*, je rozdělena do pěti kapitol: *Sebepoznání, Sebedůvěra, Sebeznání, Sebevyjádření a Rodič jako pozitivní kouč*.

Sebepoznání je klíčové pro každého jednotlivce, protože nám umožňuje lépe porozumět našim vlastním emocím, motivacím, potřebám a způsobům, jakým reagujeme na různé situace. Pokud však chceme vést k sebepoznání někoho jiného, musíme začít u sebe. Je nezbytné, abychom si nejprve dobře porozuměli, než se pokusíme vést někoho jiného na této cestě. Musíme být schopni identifikovat své silné a slabé stránky, protože jen tak můžeme efektivně pracovat na jejich rozvoji. Slabé stránky bychom neměli stavět do popředí, protože nikdy nebudeme v těchto oblastech vynikat. Místo toho bychom se měli zaměřit na to, co nám jde dobře a co nás skutečně naplňuje. Silné stránky jsou totiž těmi oblastmi, ve kterých máme přirozený potenciál, a jejich rozvoj nás může posunout daleko vpřed jak v osobním, tak profesním životě.

Rozvoj silných stránek nám umožňuje dosahovat vynikajících výsledků, zvyšuje naši sebedůvěru a motivaci a pomáhá nám vybudovat si životní spokojenost. Když se soustředíme na to, co děláme dobře, můžeme nejen zlepšit naši efektivitu, ale i přinášet větší hodnotu světu kolem nás. Autoři rovněž upozorňují na to, že rozpoznání našich silných stránek a jejich důsledný rozvoj nám pomáhá vytvořit stabilní základ pro další osobní růst a umožňuje nám se vyrovnat i s těmi oblastmi, kde nejsme tak silní. Sebepoznání je tak základem pro to, abychom se stali lepšími verzemi sebe sama, a to jak pro nás samotné, tak i pro ty, které vedeme a podporujeme na jejich vlastní cestě k sebepoznání. *Pokud dítě relativně zvládá všechny předměty, na ničem se vyloženě nezasekává, z ničeho nepropadá, pak je na místě věnovat 80 procent energie a času silným stránkám a 20 procent tomu, aby si udrželo slabiny nanejvýš na trojkách a bez problému školou prošlo až do konce. (str. 97)*

V kapitole je dále zdůrazněno, že neexistuje vždy jen jedno správné řešení pro každou situaci. Kdokoli má možnost najít si svou vlastní cestu a daný problém vyřešit tak, jak uzná

za vhodné, a to nejen na základě pevných pravidel, ale i díky vlastnímu kreativitě a individuálnímu přístupu. Autoři podtrhují, že důležitým aspektem úspěchu je schopnost adaptovat se a hledat nové, originální způsoby, jak se vypořádat s výzvami, které nám život přináší. Tato myšlenka vede čtenáře k tomu, aby si uvědomili, že každá cesta k řešení může být jiná a že neexistuje univerzální model, který by fungoval pro všechny.

Autoři se v kapitole zaměřují na silné stránky, které vycházejí z našich přirozených talentů. Tyto talenty, které máme každý individuálně, mohou být klíčem k našemu osobnímu a profesnímu růstu. A právě tomuto se věnuje tato část kapitoly, ve které autoři popisují čtyři základní znaky, dle kterých můžeme talent rozpoznat: touha, rychlé učení, intuice, dokonalost a uspokojení. Touha po dané činnosti nebo tématu je často prvním signálem, že máme přirozený talent v této oblasti, protože nás to přitahuje a motivuje. Rychlé učení naznačuje, že se nám nové informace nebo dovednosti vstřebávají snadno a efektivně. Intuice nás vede k tomu, abychom jednali správně, i když nemáme všechny informace nebo odpovědi, a dokonalost je touha po neustálém zlepšování a dosažení vysoké úrovně ve všem, co děláme. Uspokojení pak přichází, když se věnujeme svým talentům a zažíváme radost a naplnění z dosažených výsledků.

Ale nestačí pouze talent objevit – je potřeba se mu také věnovat a aktivně ho rozvíjet. Rozvoj talentu není pasivní proces; vyžaduje pravidelný trénink, práci a neustálé úsilí. Je důležité investovat do svého talentu čas a energii, protože bez této investice se talent nevyužije naplno. Autoři v knize zdůrazňují, že právě tento proces aktivního rozvoje talentu je tím, co nás posouvá dál a umožňuje nám dosahovat vynikajících výsledků. Talent sám o sobě může být jen potenciálem, ale teprve tvrdou prací a zaměřením se na jeho růst se tento potenciál promění v konkrétní úspěchy.

Kapitola *Sebedůvěra* navazuje na téma sebepoznání, protože právě to, jak dobře se známe, je základem pro to, abychom si mohli skutečně věřit. Sebedůvěra vzniká tehdy, když máme jasno v našich silných a slabých stránkách, rozumíme tomu, proč a jak se chováme v různých situacích a víme, co nám jde dobře a v čem se můžeme zlepšit. Tento proces sebepoznání nám dává jistotu, že naše jednání je v souladu s našimi schopnostmi a hodnotami, což vede k vnitřnímu klidu a důvěře v naše rozhodnutí. Autoři v kapitole zdůrazňují, že sebedůvěra není něco, co bychom si měli brát za samozřejmost, ale spíše proces, který je nutné podporovat a kultivovat nejen u sebe, ale i u ostatních, zejména u dětí.

Jako pomůcku k budování v dětech silnou sebedůvěru, autoři doporučují, abychom se nechali vést několika zásadami, které jsou klíčové pro jejich zdravý psychický a emocionální vývoj. Pravidlo první, které autoři zdůrazňují, je jim projevovat podporu i v okamžicích, kdy se jim něco nepovede. Děti se často bojí udělat chybu, protože se obávají ztráty lásky nebo přijetí, a proto je důležité jim ukázat, že jejich hodnotu to nijak nesnižuje. Projevování lásky a přijetí, i když udělají chybu, jim pomáhá zůstat pozitivně naladěné a motivované pokračovat v učení a růstu.

Druhé pravidlo, které autoři doporučují, je *nenálepkovat*. Znamená to, že bychom neměli hodnotit dítě na základě jedné situace nebo jednoho činu. Když dítě udělá chybu nebo se zachová nevhodně, neměli bychom to hodnotit jako něco, co definuje celkovou hodnotu dítěte. Místo toho je důležité oddělit chování od osobnosti dítěte a vždy mu připomenout, že chyby jsou přirozenou součástí procesu učení, nikoli znakem jeho charakteru. Takové přístupy pomáhají dětem vnímat chyby jako příležitosti k růstu, nikoli jako něco, co by mělo podkopávat jejich sebedůvěru.

Třetí pravidlo, na kterou autoři v této kapitole poukazují, je *nesrovnávat dítě s ostatními dětmi*. Každé dítě je jedinečné, a porovnávání s jinými může vést k negativním pocitům, jako je závist nebo pocit méněcennosti. Každé dítě má své vlastní tempo učení a rozvoje a je důležité mu umožnit, aby se cítilo cenné a schopné ve své vlastní jedinečnosti. Důraz na individuální růst a podporu v jeho vlastních silných stránkách posiluje jeho sebedůvěru a motivaci, a to nejen v oblasti školy, ale i v osobním životě.

Těmito zásadami autoři ukazují, jak je důležité pro děti nejen získat správné dovednosti a znalosti, ale také vybudovat silný základ v podobě zdravé sebedůvěry, která je klíčem k jejich dalšímu rozvoji a úspěchu v životě. Sebedůvěra je totiž základním kamenem pro to, aby se děti cítily kompetentní, schopné čelit výzvám a věřily ve vlastní potenciál.

Co se týče čtvrtého pravidla tak to je *Přestaňte dávat dítěti za každou cenu pochvalu*. (str. 112) Je nezbytné, aby si dítě uvědomilo svou vlastní hodnotu, bez ohledu na to, zda je chváleno nebo oceněno okolím. To znamená, že by mělo být schopné ocenit samo sebe a mít zdravý pocit vlastní důstojnosti. Sebehodnota, kterou dítě vybuduje, když se naučí být spokojené samo se sebou, mu pomáhá rozvíjet vnitřní motivaci a odolnost vůči vnějším tlakům, které mohou přicházet ve formě srovnávání se s ostatními nebo hledání uznání od

druhých. Pokud dítě dokáže najít uspokojení v tom, co dělá, a je hrdé na to, kdo je, vytvoří si pevný základ pro budoucí úspěch a osobní růst.

Páté pravidlo se zaměřuje na to, abychom brali dítě stejně vážně tak, jak chceme, aby lidé brali vážně nás. To znamená, že bychom měli respektovat názory dítěte, jeho pocity a potřeby. Když dítě cítí, že je bráno vážně a že jeho myšlenky a názory mají hodnotu, buduje si tím zdravou sebedůvěru. Tento respekt mu také pomáhá rozvíjet dovednosti, jak vyjadřovat své vlastní názory a myšlenky v mezilidských vztazích. Dítě, které je bráno vážně, se cítí důležité a věří, že jeho hlas má moc ovlivnit svět kolem něj.

Šesté pravidlo se zaměřuje na úhel pohledu ze strany dítěte.. Je důležité nezanedbávat to, co dítě říká, ale aktivně naslouchat tomu, co cítí a co potřebuje. Dítě má svůj vlastní způsob, jak chápe svět, a tím, že mu dáme prostor k vyjádření a opravdu nasloucháme, můžeme lépe pochopit jeho potřeby a pocity. Tento proces naslouchání nejen posiluje vztah mezi rodičem a dítětem, ale také dítěti pomáhá rozvíjet komunikační dovednosti a schopnost artikulovat své myšlenky. Když dítě vidí, že je slyšeno, cítí se podporováno a více si věří.

Předposlední pravidlo se zaměřuje na respektování názoru dítěte, i když se neshoduje s naším. I když máme zkušenosti a moudrost, které nám mohou pomoci vidět věci z jiného úhlu, je důležité uznat, že dítě má svůj vlastní názor, který je také cenný. Tento respekt k jeho názoru posiluje jeho sebedůvěru a umožňuje mu vyjadřovat se otevřeně, aniž by mělo strach z odmítnutí nebo kritiky. Dítě, které je učeno respektovat své vlastní názory a názory druhých, se lépe orientuje v sociálních interakcích a rozvíjí své kritické myšlení.

Poslední pravidlo nám připomíná, že bychom neměli dávat dětem příliš mnoho povelů. Místo toho bychom měli vést dítě postupně a srozumitelně, přičemž je nutné brát v úvahu věk dítěte a jeho schopnosti. Pokud mu příliš rychle přetížíme úkoly nebo stanovíme příliš striktní pokyny, může to vést k frustraci a ztrátě motivace. Důležité je být trpělivý, dávat dítěti prostor k samostatnému rozhodování a nechávat ho, aby se učilo v přiměřených dávkách. Tím, že dítěti umožníme převzít odpovědnost za své činy a rozhodnutí, rozvíjíme jeho schopnost samostatně myslet a jednat, což je klíčové pro jeho budoucí úspěchy a osobní růst.

Tato pravidla nám pomáhají vytvořit podpůrné a respektující prostředí, ve kterém dítě může růst, rozvíjet se a budovat silnou sebedůvěru, která je klíčem k jeho osobnímu a profesnímu úspěchu.

Abychom dítě správně motivovali k dalším činnostem, je užitečné použít tzv. sendvičovou zpětnou vazbu. Podle tohoto přístupu bychom měli nejprve pochválit dítě za to, co se mu povedlo, poté s ním probrat oblasti, které je potřeba ještě vypilovat, a nakonec ho pochválit a namotivovat do dalších úkonů. Na závěr kapitoly se věnujeme tématu mentální odolnosti, kterou si člověk musí postupně budovat – není to něco, co bychom se mohli naučit ze dne na den.

Další kapitola, **Sebeuznání**, se zaměřuje na to, jak správné naladění mysli může výrazně ovlivnit naše úspěchy. Hned na začátku této kapitoly je uvedeno cvičení, které dětem ukáže, že když reagujeme v téže situaci jinak, může to mít úplně jiný výsledek. Pokud naladíme svou mysl pozitivně a přistoupíme k situaci s optimistickým přístupem, výsledek bude pravděpodobně lepší než v případě, kdy bychom to už na začátku vzdali.

Dále autoři v knize rozebírají, jak moc může člověk koordinovat své štěstí. Profesorka psychologie Sonja Lyubomirska uvádí, že štěstí závisí na třech základních faktorech: genetice, vnějších podmínkách a vědomých rozhodnutích.

Štěstí se nedá koupit. I když můžeme mít pocit, že dobře placená práce, která nám přinese spoustu peněz, nás automaticky učiní šťastnými, realita je jiná. Důležitější je mít práci, která nás naplňuje a dělá šťastnými, i když nevyděláme tolik. To bychom měli mít na paměti nejen jako pedagogové, ale i jako rodiče. Měli bychom umožnit dětem dělat to, co je baví, a podle toho jim pomoci vybrat i jejich budoucí cíle v životě.

Další kapitola **Sebevyjádření** se zabývá autory, kteří poukazují na to, že se Češi nedokáží často za sebe postavit. Podle nich musíme sebevědomí nejen rozvíjet, ale také je naučit, jak své názory prosadit. To ovšem nemusí nutně znamenat doslovný prodej za peníze – může jít i o schopnost nabídnout svou pomoc druhým. Děti bychom tedy měli učit, jak efektivně komunikovat s ostatními a jak správně vyjadřovat své myšlenky. Měly by se soustředit nejen na samotný výsledek, ale také na proces, jak k danému nápadu dospěly.

Dále se v kapitole autoři věnují pojmu *flow*. Tento termín popisuje maďarský psycholog Mihaly Csikszentmihalyi a označuje stav, kdy se člověk plně soustředí na činnost, kterou vykonává, a všechny vnější rušivé faktory, včetně emočních reakcí (neboli „opičky“ v mozku), ustoupí do pozadí. Tento stav obvykle prožíváme při činnostech, které nás baví a které jsou našimi silnými stránkami, přičemž daná aktivita musí být dostatečně motivující a zároveň nám musí poskytovat dostatečně vysoké výzvy. Když se dostaneme do flow, podáváme nejlepší výkony a jsme kreativnější. Tento stav může člověk zažít poměrně často, ale je třeba mezi jednotlivými obdobími flow také odpočívat a obnovit energii. Klíčové je také vědět, při jakých činnostech tento stav zažíváme, což se dá zjistit jen experimentováním s různými aktivitami.

Následuje podkapitola *Jak na opičku*, která nabízí několik cvičení zaměřených na práci s tělem v okamžicích, kdy se „opička“ (tedy emoční část mozku – amygdala) probudí. Tato cvičení zahrnují dechová cvičení, mindfulness a meditaci, které pomáhají regulovat emoce a zklidnit mysl.

V dnešní uspěchané době se často snažíme zvládnout co nejvíce věcí najednou, což nám ztěžuje plné prožívání přítomnosti. K obnovení fyzických sil nám pomáhá spánek, a proto je důležité věnovat mu dostatečnou pozornost.

V závěru nazvaném *Rodič jako pozitivní kouč*, je zdůrazněno, že musíme děti více motivovat v různých aktivitách, a umožnit jim, aby si hledali vlastní směr, kterým chtějí jít. Naší úlohou je být jim oporou a poskytovat energii, tedy fungovat jako jejich kouči. V některých situacích bychom měli také působit jako mentoři, ale nikdy bychom neměli vnucovat konkrétní řešení nebo názory.

V této kapitole je rovněž uvedeno *Desatero správného kouče*, které zahrnuje klíčové vlastnosti, jako je trpělivost, dostupnost a upřímnost rodiče. Autoři také představují metodu U-GROW, která se zaměřuje na jednotlivé fáze. Otázky k těmto fázím zní následovně: *Kdo jsi? Čeho chceš dosáhnout? Jakých pokroků jsi zatím dosáhl/a? Jaké jsou možnosti? A co dál?* (str. 209–212)

Součástí závěru jsou také doporučení od lidí, kteří se účastnili některého z kurzů vedených autory knihy. Na závěr autoři děkují všem, kteří se podíleli na vzniku knihy.

V knize také najdeme rozhovory se třemi různými osobnostmi– psychiatra, houslového virtuosa a matky tří úspěšných synů. Tyto rozhovory se zaměřují na výchovu dětí, přičemž každý z účastníků popisuje své vlastní názory, zkušenosti a pohled na to, co je v rodičovství klíčové. Na konci knihy jsou také uvedeny informace o kurzech, které autoři nabízejí, včetně popisu cílové skupiny a toho, co účastníci na těchto kurzech mohou získat.

Závěr

Kniha mi přinesla několik cenných poznatků, přičemž jedním z nejdůležitějších, který jsem si odnesla už po prvním přečtení, je potřeba být sám sebou a zachovávat autentičnost. Mnoho lidí se často přizpůsobuje očekáváním svého okolí, ale měli bychom si být vědomi toho, že nejdůležitější je, jak se cítíme my sami. Lidé rychle poznají, kdy lžeme a snažíme se být někým, kým nejsme. A tak to funguje, i když jsme naopak pravdiví a sami sebou. Ačkoliv kniha cílí především na rodiče, její myšlenky jsou snadno aplikovatelné na jakoukoli profesi, kde je potřeba pracovat s dítětem. Tato perspektiva mě motivovala zlepšit mou práci vychovatelky. Myšlenka, která mě také zaujala, je důraz na rozvíjení silných stránek a věnování menší pozornosti těm slabým. To je něco, co by měl mít každý pedagog jako prioritu.

V této knize si podle mě každý najde myšlenku, která mu bude nejvíce vyhovovat a kterou bude dál rozvíjet. Jediný drobný problém, který jsem při čtení zaznamenala, je opakování některých informací, například konceptu flow, který je zmíněn už na začátku, ale podrobněji vysvětlen až později. Tento koncept je však velmi důležitý pro efektivní práci s dětmi, a jeho pochopení by mělo přijít co nejdříve.

PROFESIOGRAFICKÝ ROZBOR VYCHOVATELE VE ŠKOLNÍ DRUŽINĚ

Profesiografii je možné chápat jako souhrnné označení rozmanitých metod a metodických přístupů zaměřených na zkoumání a rozbor určité profese, na poznání jejích psychologicky významných charakteristik (Pauknerová 2012)

Pauknerová (2012, s. 153) definuje vychovatelství jako specifickou pracovní činnost, která vyžaduje odpovídající přípravu, dovednosti a znalosti. Profesiografický rozbor obvykle zahrnuje následující informace:

- **Všeobecnou charakteristiku profese** – seznam úkolů a prostředků nezbytných pro výkon dané profese
- **Souhrn povinností pracovníka** – dle organizačních předpisů a technologických norem
- **Popis obsahu pracovní činnosti** – zahrnující odpovídající úkony a operace
- **Popis pracovních podmínek** – technických, ekonomických a společenských aspektů
- **Inventář požadavků na pracovníka** – zahrnující odborné, fyzické, zdravotní, psychické a osobnostní nároky
- **Popis postavení profese ve společnosti** – včetně rozsahu společenské odpovědnosti pracovníka (Pauknerová, 2012)

Všeobecná charakteristika profese

Podle Bendla (2015) lze profesi vychovatele chápat dvěma způsoby. První pojetí zahrnuje každého, kdo nějakým způsobem působí na výchovu nebo ovlivňuje druhé. Druhé pojetí vychovatele specifikuje jako osobu s určitou kvalifikací, která je stanovena právními předpisy. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, v § 2 definuje pedagogického pracovníka jako každého, kdo vykonává přímou pedagogickou činnost a tím ovlivňuje vzdělávané osoby.

Odborná kvalifikace vychovatele

Seznam požadavků na získání odborné kvalifikace je specifikován v zákoně o pedagogických pracovnících, konkrétně v § 16 a § 22 zákona č. 563/2004 Sb. Bendl (2015) ve své publikaci uvádí, že vychovatelé působí nejen na základních a středních školách, ale také v zařízeních pro volný čas, jako jsou kluby a školní družiny.

Souhrn povinností vychovatele

Pracovní doba vychovatele je rozdělena na přímou a nepřímou činnost a při plném úvazku by měla činit 40 hodin týdně. Rozsah a délka přímé a nepřímé činnosti jsou podrobně vymezeny v dokumentech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a následujících právních normách:

- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“)
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- Nařízení vlády č. 74/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně-pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nařízení vlády č. 75/2005 Sb.“)
- Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí.

Přímá pedagogická činnost

Přímá pedagogická činnost podle Hájka (2003) zahrnuje:

- Všechny činnosti s dětmi během jejich pobytu, tedy od okamžiku, kdy jsou převzaty po školní výuce nebo od rodičů, až do jejich odchodu ze školní družiny.
- Dozor nad dětmi ve školní jídelně, což zahrnuje dohlížení na správné chování, stravovací návyky a kontrolu příchodů a odchodů dětí ze školní jídelny.

Nepřímá pedagogická činnost

Hájek (2003) uvádí, že nepřímá pedagogická činnost by měla zabírat přibližně 10 až 12 hodin týdně. Způsob její realizace je určován ředitelem školy. Mezi nepřímé pedagogické činnosti patří například:

- Příprava na činnosti
- Vypracovávání plánů pro konkrétní činnosti
- Pedagogická dokumentace (např. třídní kniha, docházkový sešit apod.)
- Péče o prostory, vybavení a materiály školní družiny
- Administrativní činnosti
- Komunikace s rodiči
- Zajišťování materiálů a prostředků pro výchovně-vzdělávací činnosti
- Plánování akcí mimo školní zařízení
- Účast na pedagogických poradách, třídních schůzkách apod.

Obsah pracovní činnosti vychovatele

Hájek (2003) popisuje náplň práce vychovatelky v několika bodech, které by měla její činnost zahrnovat:

- Dodržování předpisů BOZP, dbání na hygienu prostředí a prostředků, a zajištění bezpečného prostředí pro děti.
- Práci se žáky v souladu s pravidly psychohygieny.
- Dodržování denního režimu.
- Výběr činností, které dětem poskytují odpočinek a relaxaci po vyučování.
- Výchovu k správnému společenskému chování a hygienickým návykům.
- Vytváření pozitivní atmosféry a vhodného prostředí pro komunikaci.
- Budování dobrého kolektivu, ve kterém se děti cítí bezpečně a sebevědomě.
- Komunikaci s rodiči a vedením školy.
- Aktivní účast na pedagogických poradách a třídních schůzkách.
- Zodpovědnost za výsledky svých výchovně-vzdělávacích činností.

Obsah pracovní činnosti vedoucí vychovatelky

Tuto pozici určuje ředitel školy a její hlavní náplň spočívá v organizačních, koordinačních a metodických činnostech. Vedoucí vychovatelka má na starosti širokou škálu povinností, které jsou klíčové pro efektivní fungování školní družiny.

Mezi další povinnosti vedoucí vychovatelky patří:

- **Zodpovědnost za organizaci:** Vedoucí vychovatelka je odpovědná za zajištění plynulého a efektivního průběhu všech aktivit ve školní družině. To zahrnuje plánování denního rozvrhu, delegování úkolů a koordinaci práce s ostatními vychovateli.
- **Příprava činností pro ostatní oddělení:** Je důležité vytvářet a organizovat programy, které motivují děti a podporují jejich rozvoj. Vedoucí vychovatelka připravuje například kreativní aktivity, sportovní soutěže nebo vzdělávací projekty.
- **Dohled nad činnostmi ostatních vychovatelek:** Vedoucí vychovatelka monitoruje práci svých kolegyň, poskytuje zpětnou vazbu a podporu, čímž přispívá k celkovému zlepšení kvality péče o děti.
- **Podávání informací o průběhu práce vedení školy:** Vedoucí vychovatelka pravidelně informuje školní vedení o aktivitách a pokrocích ve školní družině, což zajišťuje transparentnost a efektivní řízení.
- **Spolupráce s vedením školy na vybavení školní družiny dle finančního limitu:** Vedoucí vychovatelka se podílí na rozhodování o nákupu a výběru vybavení, které podporuje výchovně-vzdělávací proces, přičemž dbá na finanční možnosti školy.
- **Zapisování a rozdělování žáků do školních družin (oddělení):** Správné rozdělení dětí do skupin podle věku, zájmů a potřeb je klíčové pro vytvoření vyváženého a harmonického kolektivu.
- **Komunikace s rodiči a řešení jejich stížností:** Vedoucí vychovatelka se podílí na budování pozitivních vztahů s rodiči, naslouchá jejich obavám a stížnostem a efektivně na ně reaguje, což posiluje důvěru a spolupráci mezi školou a rodinou.
- **Vedení porad a řešení organizačních otázek:** Vedoucí vychovatelka organizuje pravidelné porady s vychovateli, kde se sdílejí informace, plánují aktivity a řeší organizační problémy, které mohou vzniknout během školního roku.

Tyto povinnosti vyžadují silné organizační schopnosti, výbornou komunikaci a schopnost efektivně vést tým, což má zásadní vliv na úspěch školní družiny a pozitivní zážitky dětí.

Pracovní podmínky

Pauknerová (2012) v této kapitole zdůrazňuje, že pracovní podmínky mají výrazný dopad na výkonnost jednotlivce, jeho psychiku a zdraví. Měly by být nastaveny tak, aby pracovník mohl dosáhnout vnitřního klidu, jenž je nezbytný pro efektivní výkon jeho práce. Podle Hájka (2003) jsou v tomto oboru klíčovými faktory nejen děti a vychovatelka, ale je třeba brát v úvahu i celkové prostředí školy.

Hájek (2003) popisuje prostory a podmínky školních družin takto: Nábytek by měl být dostatečně velký pro děti, snadno omyvatelný a uspořádaný tak, aby nepřekážel v pohybu. Na podlaze by neměla chybět koberec nebo jiné podložky, které by měly být také omyvatelné a ideálně vyrobené z neklouzavého materiálu pro zajištění bezpečnosti. Dále by ve školní družině měly být k dispozici molitanové tvary, na kterých mohou děti sedět nebo ležet, protože celodenní sezení v lavicích není pro jejich zdraví ideální. Je důležité využít všechny možnosti pro to, aby se děti mohly protáhnout, natáhnout nebo si pohodlně sednout.

Děti by měly mít možnost vybrat si pro odpočinkové činnosti pohodlnou a příjemnou polohu. Celkové vybavení školní družiny by mělo splňovat požadavky na estetiku, čistotu a bezpečnost. Kromě toho by ve družině neměl chybět koutek s poličkami na knihy, kde si děti mohou rozvíjet čtenářské dovednosti a relaxovat (Hájek, 2003).

Nejdůležitější součástí školních družin jsou hry a stavebnice. *Hra jako výchovný prostředek má nezastupitelnou úlohu již v předškolním věku a představuje základní druh lidské činnosti.(...) Jejím prostřednictvím se rozvíjí celá osobnost (Eva Stodůlková a Eliška Zapletalová, 2011, s. 40).*

Za vytvoření vhodného prostředí ve školní družině odpovídá vychovatelka a vedoucí vychovatelka, které hrají klíčovou roli při zajištění pozitivní atmosféry a podmínek pro rozvoj dětí. Tyto osoby nejen zohledňují základní potřeby dětí, jako je bezpečí, pohodlí a možnost odpočinku, ale také pečlivě vycházejí z individuálních potřeb každého dítěte. Vychovatelky se snaží podporovat rozvoj dětí v souladu s jejich osobnostními rysy, zájmy a

schopnostmi, čímž podporují jejich přirozený potenciál. K tomu využívají jak praktické pedagogické zkušenosti, tak i poznatky z oblasti psychologie, které jim pomáhají lépe porozumět potřebám a chování dětí. Tímto způsobem se vytváří prostředí, které nejen podporuje vzdělávací a výchovný proces, ale také přispívá k formování pozitivního sociálního klimatu a harmonických vztahů mezi dětmi.

Požadavky na pracovníka ve školní družině

Povinnosti pedagogického pracovníka jsou stanoveny zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Mezi klíčové požadavky patří způsobilost k právním úkonům, zdravotní stav a odborná kvalifikace.

Ve své publikaci Pauknerová (2012) definuje čtyři hlavní složky pracovní způsobilosti následovně:

- **Fyzická nebo zdravotní způsobilost:** Tato způsobilost je posuzována lékařem na základě fyzických a psychických schopností jednotlivce, které jsou nezbytné pro výkon dané práce.
- **Psychická způsobilost:** Posuzována z hlediska klinického zdraví, zaměřuje se na duševní stav a vyváženost pracovníka. Z pohledu psychologie práce jde o schopnost vykonávat specifické pracovní činnosti nebo profesní role bez negativního vlivu na duševní zdraví (Pauknerová, 2012, s. 159).
- **Odborná způsobilost:** Tato složka se týká úrovně vzdělání a odborné přípravy, kterou pracovník získal k výkonu konkrétní profese. Zahrnuje jak formální vzdělání, tak i profesní kvalifikace a dovednosti.
- **Morální a občanská způsobilost:** Tato složka se vztahuje na etické a osobnostní vlastnosti pracovníka, které jsou nezbytné pro zodpovědný, poctivý a profesionální výkon práce vychovatele. Zahrnuje integritu, zodpovědnost a schopnost vykonávat práci s respektem k ostatním a v souladu s morálními normami společnosti.

Požadavky na kvalifikaci vychovatele

Vychovatel získává kvalifikaci dle zákona 563/2004 Sb.

(1) Vychovatel získává odbornou kvalifikaci:

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,
- b) vysokoškolským vzděláním podle § 7 až 10, 12 a 14,
- c) vysokoškolským vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného bakalářského studijního programu než podle písmen a) a b) a studiem pedagogiky podle § 22 odst. 1,
- d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na vychovatelství, pedagogiku volného času, speciální pedagogiku nebo sociální pedagogiku,
- e) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene d) a studiem pedagogiky podle § 22 odst. 1,
- f) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů nebo pedagogů volného času,
- g) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů předškolního vzdělávání a vykonáním jednotlivé zkoušky, která svým obsahem a formou odpovídá zkoušce profilové části maturitní zkoušky z předmětu zaměřeného na vychovatelství, nebo
- h) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením jiného vzdělávacího programu středního vzdělávání než podle písmen f) a g) a studiem pedagogiky podle § 22 odst. 1.

(2) Vychovatel, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve školském výchovném a ubytovacím zařízení nebo v jeho oddělení zřízeném pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, nebo ve středisku výchovné péče, získává odbornou kvalifikaci:

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na speciální pedagogiku nebo sociální pedagogiku,

- b) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na speciální pedagogiku, nebo
- c) vzděláním stanoveným pro vychovatele podle odstavce 1 a studiem k rozšíření odborné kvalifikace zaměřeným na speciálně pedagogickou, výchovnou a vzdělávací činnost ve školách a třídách zřízených pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami nebo na získání odborné kvalifikace speciálního pedagoga.

Dovednosti, vzdělání a předpoklady vychovatele

Hájek (2003) zdůrazňuje, že pro výkon práce vychovatelky je nezbytné mít široké spektrum znalostí o volnočasových aktivitách, které jí umožňují oslovit co nejširší okruh dětí. Důležité je, aby vychovatelka byla schopná správně motivovat děti a podporovat jejich rozvoj v oblastech dovedností, schopností a vědomostí. Kromě toho je kladeno důraz na znalost metodiky těchto činností, tedy na správný způsob, jak děti učit a jak s nimi efektivně pracovat.

Hájek (2003) rovněž zdůrazňuje vzdělanostní předpoklady pro vychovatelku. Tyto předpoklady zahrnují alespoň středoškolské vzdělání. Vychovatelka by měla mít důkladné znalosti o věkových zvláštностech dětí, přičemž zvláštní důraz by měla klást na psychologii a vývojovou psychologii. Je nezbytné, aby měla teoretické znalosti v těchto oblastech a uměla je efektivně aplikovat v praxi. Kromě toho by měla mít i základní znalosti z biologie dítěte a umět poskytnout první pomoc. Důležité jsou i právní znalosti, a to zejména ve vztahu k metodám a postupům používaným ve školní výuce. V neposlední řadě by vychovatelka měla být schopna připravovat a realizovat výchovně-vzdělávací činnosti a aktivně se účastnit svého profesního rozvoje a dalšího vzdělávání.

Osobnostní dispozice vychovatele

Hájek (2003) zdůrazňuje, že úspěch v práci školní družiny je vždy spojen s vychovatelkou. Tato role však není něco, co by se vyvinulo okamžitě, ale spíše se formuje postupně s jejím osobním a profesním růstem. Klíčovým faktorem pro úspěšnou práci vychovatelky je její schopnost neustále se vzdělávat, rozvíjet se, získávat nové zkušenosti a hledat nové metody práce s dětmi.

Podle Hájka (2003) jsou pro efektivní vykonávání této profese nezbytné následující předpoklady:

- **Kladný a přívětivý vztah k dětem** – schopnost navazovat pozitivní, důvěryhodné vztahy s dětmi.
- **Empatie** – schopnost vcítit se do emocí a situací dětí, naslouchat jim a poskytovat jim potřebnou podporu a radu.
- **Schopnost vytvářet příjemné prostředí** – vytváření atmosféry, ve které se děti cítí bezpečně, komfortně a motivovaně.
- **Správné společenské hodnoty a normy** – orientace na hodnoty, které pomáhají vychovávat děti v souladu se zásadami respektu a zodpovědnosti.
- **Organizační schopnosti** – schopnost efektivně plánovat a organizovat aktivity, a to jak pro jednotlivce, tak pro skupinu.
- **Schopnost efektivní motivace** – umění motivovat děti k aktivitám a zapojení do činností.
- **Schopnost navazovat jednotlivé činnosti na sebe** – dovednost vytvářet plynulý, logický sled činností, které se vzájemně podporují.
- **Schopnost hrát si s dětmi** – aktivní zapojení se do her a aktivit, které dětem poskytují prostor pro rozvoj, učení a zábavu.
- **Smysl pro humor** – pozitivní přístup, schopnost zasmát se a povzbudit děti ve chvílích, kdy to potřebují.
- **Aktivní podpora zájmu o činnosti** – schopnost podporovat a podněcovat zájem dětí o různé aktivity a nové zkušenosti.
- **Vzbuzování sebevědomí a rozvoj pozitivních stránek dětí** – podpora v rozvoji sebedůvěry a pozitivního vnímání vlastních schopností.
- **Psychická a fyzická zdatnost** – dobrý zdravotní stav, který umožňuje vychovatele zvládat nároky spojené s prací s dětmi, jak fyzicky, tak psychicky.

S těmito předpoklady souhlasí i Bendl (2015), který k nim doplňuje další klíčové dovednosti, jako je odborná kvalifikace, komunikační schopnosti, mluvený projev, vystupování, tvořivost a schopnost improvizace. Vychovatel by měl být rovněž otevřený novým poznatkům a metodám, a to nejen je aplikovat, ale také se neustále vzdělávat a zlepšovat ve své profesi.

Hájek (2003) dále popisuje, jak by měla správná vychovatelka vypadat, a klade důraz na důležitost vnějšího vzhledu. Podle něj by se měla oblékat vhodně, slušně a komfortně, aby byla schopná efektivně vykonávat svou práci. Líčení by mělo být umírněné, aby nevzbudilo negativní dojem. Co se týče šperků, je nezbytné, aby byly bezpečné a neohrožovaly děti. Co se týče tetování, je obecně považováno za nevhodné, i když se s tím jako mladý člověk nesouhlasím. Sama mám tetování a myslím si, že doba, kdy tetování bylo spojováno pouze s trestanci nebo nižšími společenskými vrstvami, je dávno minulostí. Vždy však záleží na tom, jaký konkrétní motiv má tetování a jak na něj reagují děti, když si ho všimnou a začnou se na něj ptát.

Co se týče chování vychovatelky, měla by vždy dbát na správnou mluvu. Je důležité, aby se vyvarovala hlasitého nebo podrážděného tónu, a rozhodně by neměla používat vulgární výrazy. Vychovatelka by měla mít bohatou slovní zásobu, komunikovat jasně, srozumitelně a správně artikulovat. Při komunikaci by měla udržovat oční kontakt a vyhýbat se negativním neverbálním signálům, jako jsou například překřížené ruce, které mohou působit uzavřeně. K dětem by měla přistupovat vstřícně a mluvit s respektem, protože způsob, jakým se vyjadřujeme, má velký vliv na to, jak se děti učí komunikovat. Nikdy by neměla děti ponižovat ani jim nějakým způsobem snižovat sebevědomí.

Hájek (2003) v krátkém popisu charakterizuje ideální vychovatelku jako milou, klidnou a přívětivou osobu, která šíří optimismus a vytváří prostředí, v němž se každý cítí příjemně a bezpečně.

Závěr

Na závěr bych chtěla zdůraznit, že ačkoliv se může zdát, že práce vychovatelky je jednoduchá, ve skutečnosti je velmi náročná. Mnozí lidé ji totiž vnímají pouze jako úkol „hlídání dětí“ ve školní družině, aniž by si uvědomovali, že práce vychovatelky zahrnuje mnohem více. Dítě se samo nevychovává a rozhodně ne tak, jak bychom od něj očekávali.

Vychovatel, ať už ve školní družině, nebo v jiném zařízení pro volnočasovou činnost, nese velkou odpovědnost. Je zodpovědný za zdravotní, psychický a fyzický stav dětí, podporuje jejich správný vývoj a neustále se vzdělává, aby svou práci vykonával co nejlépe. Tato profese je psychicky náročná a závisí na mnoha faktorech, které ovlivňují její kvalitu. Kromě

dětí a jejich rodičů sem patří také prostředí školy, vedení školy a celkový kolektiv, s nímž vychovatelka spolupracuje.

PŘÍPADOVÁ STUDIE ŠKOLY ČI ŠKOLSKÉHO ZAŘÍZENÍ

Úvod

V této části profesního portfolia se zaměřím na deskriptivní případovou studii školní družiny v zařízení Fakultní základní škola Chodovická. V tomto zařízení pracuji již sedm let jako vychovatelka. Čerpám informace nejen z webových stránek školy, ale také z vlastních zkušeností a rozhovorů s vedením školy, konkrétně s ředitelem, zástupcem ředitele a kolegy. Hlavní pozornost věnuji chodu a vybavení školních družin, aktivitám, které se zde realizují, a práci ostatních vychovatelů.

Základní údaje o škole

Název: Fakultní základní škola Chodovická

Sídlo: Horní Počernice, Chodovická 2250, Praha 9

Název vzdělávacího programu: Škola pro život - Školní vzdělávací program pro základní školy

Zřizovatel školy: Městská část Praha 20

Charakteristika školy

Fakultní základní škola Chodovická je školou, která nabízí devět postupných ročníků. V každém ročníku jsou zřizovány dvě až tři paralelní třídy. Na druhém stupni je otevřena třída s rozšířenou výukou tělesné výchovy pro každý ročník, do které se žáci dostávají na základě úspěšného absolvování talentových zkoušek. Kapacita školy činí přibližně 550 žáků. Průměrný počet žáků ve třídách se pohybuje mezi 22 a 29.

Vybavenost školy

Budova školy obsahuje celkem 30 učeben, z nichž některé jsou využívány jako oddělení školní družiny, zatímco jiné jsou určeny pro odbornou výuku, například školní dílna, školní kuchyňka, jazyková učebna a učebna výpočetní techniky. Pro pohybové aktivity mají žáci k

dispozici tři tělocvičny – velkou, malou a gymnastický sál. Dále mohou využívat dobře vybavený venkovní areál, který zahrnuje fotbalové hřiště, ovál, lezeckou stěnu, dráhu na skok do dálky a malé hřiště na přehazovanou. V budově školy se nachází také školní knihovna, hygienické zázemí, sprchy a šatny. Celé zařízení je bezbariérové.

Dlouhodobé projekty školy

Dlouhodobé projekty školy mají klíčový vliv na motivaci žáků, zvyšují efektivitu vyučování a podporují spolupráci mezi žáky a pedagogy. Pomáhají formovat obsah vzdělávacího procesu. Škola se zapojuje do různých dlouhodobých ekologických projektů, které organizují různé ekologické organizace. Kromě toho se účastní řady sportovních soutěží pořádaných DDM Praha v rámci poháru pražských škol POPRASK. Třídy druhého stupně se rovněž zapojují do celoročních školních projektů, jako jsou například „Zvelebování okolí školy” a „Za kulturou a poznáním”. Literatura je podporována klubem mladého čtenáře, který je dostupný pro všechny ročníky. Tyto dlouhodobé projekty jsou doplňovány různými krátkodobými aktivitami, jako je například Den zdravé výživy nebo Škola v ulicích.

Spolupráce s rodiči

Jedním z hlavních cílů je zajištění dobré spolupráce s rodiči žáků. Rodiče mají možnost navštívit školské zařízení kdykoliv po předchozí domluvě nebo během Dne otevřených dveří. O průběhu vzdělávání svých dětí jsou informováni prostřednictvím školního systému, třídních schůzek, konzultačních hodin s učiteli nebo vychovatelkami. Všechny potřebné informace o škole mohou rovněž získat na webových stránkách školy. Rodiče se mohou zapojit do školních exkurzí a výletů, sběrových akcí nebo ozdravných pobytů.

ŠKOLNÍ DRUŽINA

Z historie

Mimoškolní vyučování má u nás dlouhou tradici, která však měla v minulosti jinou podobu, než ji známe dnes. V minulosti bylo formováno především postavením rodičů. Děti z bohatších rodin, které se pohybovaly ve vyšších společenských vrstvách, byly často svěřeny

do péče soukromých pedagogů, u kterých se učily tanec, zpěv, sport a některé ruční práce. Velkou roli hrálo i to, zda šlo o chlapce, nebo dívky. Děti z chudších rodin neměly takové možnosti a musely už od raného věku pomáhat rodičům v práci. Od 18. století se volnočasové výchově začali věnovat především vlastenečtí pedagogové, a to většinou ve svém volném čase. Na začátku 19. století se začal objevovat požadavek na výchovu dětí ve volném čase, což bylo důsledkem stěhování rodičů za prací do měst, kde o děti neměl kdo pečovat, zatímco oni byli v zaměstnání. Na počátku se jednalo především o spolky, které zajišťovaly dětem stravu, oděv a další základní potřeby.

V začátcích chyběl systém, a tak v roce 1885 vznikl první takzvaný útulek. Šlo o zařízení, kam mohly docházet děti školou povinné. Postupně těchto útulků přibývalo a začaly se v nich objevovat i zájmové činnosti, jako například rekreační, sportovní, výtvarné a další. V roce 1931 tyto útulky začaly být označovány jako družiny a začaly do nich docházet i děti z bohatších rodin. To však vedlo k tomu, že družin přibývalo a s novou zaměstnaností žen a velkým počtem dětí bylo nutné přijmout další opatření. V roce 1948 byl přijat zákon, který družiny začlenil do školských zařízení. (Pávková, 2011)

Definice školní družiny

Školní družina je určena pro žáky prvního stupně základní školy, kde poskytuje bezpečné a podpůrné prostředí pro jejich volnočasové aktivity po skončení vyučování. Na základě počtu přihlášených dětí jsou žáci rozděleni do jednotlivých oddělení, přičemž maximální počet žáků v jednom oddělení je 30, což zajišťuje optimální podmínky pro organizaci aktivit a individuální přístup k dětem. V každém oddělení se děti účastní různých činností, které jsou zaměřeny na rozvoj jejich dovedností a zájmů. Školní družina slouží nejen jako prostor pro volnočasovou výchovu, ale i jako místo, kde si děti mohou odpočinout, hrát, tvořit nebo se věnovat různým zájmovým aktivitám, jako je sport, výtvarná tvorba nebo příprava na školní úkoly.

Charakteristika školní družiny FZŠ Chodovická

Školní družina na Fakultní základní škole Chodovická se zaměřuje na odpočinkové, zájmové a rekreační činnosti pro žáky prvního stupně. V tomto zařízení je celkem šest oddělení školní družiny. Žáci jsou do jednotlivých oddělení rozděleni podle tříd, přičemž každé oddělení zahrnuje dvě až tři třídy, v závislosti na počtu přihlášených žáků v daném ročníku. Většinou je v jednom oddělení kombinována mladší třída se starší. Kapacita jednoho oddělení je 30 žáků na jednoho vychovatele.

Provozní doba školní družiny je od 11:40 do 17:00. Žáci přicházejí do družiny ihned po skončení vyučování. Starší žáci mohou do družiny přicházet buď ve 12:40, nebo ve 13:35. Odchody dětí jsou řízeny rodiči, kteří musí mít jasně uvedeno, v kolik hodin dítě odchází a zda odchází samostatně nebo s doprovodem.

Kromě odpolední družiny funguje i ranní družina, která je otevřena od 6:30 do 7:40. Ranní družina má k dispozici pouze jedno oddělení, ve kterém pracují dva vychovatelé, a její kapacita je 70 žáků. K ranní družině je určena speciální místnost, stejně jako pro další tři oddělení školní družiny. Zbývající tři oddělení mají své prostory ve třídách, které jsou během dopoledne využívány pro výuku.

Charakteristika školního vzdělávacího programu

Hlavní a dílčí cíle vzdělávacího programu

Školní vzdělávací program "Škola pro život" vychází z obecných vzdělávacích cílů a klíčových kompetencí uvedených v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (RVP ZV). Program je rovněž zohledněn analýzou možností školy, jako je prostorové a materiální vybavení, složení a kvalifikace pedagogického sboru, požadavky rodičů a tradice školy. Neodmyslitelnou součástí realizace cílů vzdělávacího programu je činnost školní družiny.

Hlavní cíle základního vzdělávání:

1. **Podporovat celoživotní učení a rozvoj strategií učení:** Žákům chceme umožnit osvojit si efektivní metody a strategie pro aktivní a celoživotní učení. K tomu je potřeba, aby se žáci naučili:
 - Vybírat a používat vhodné metody pro efektivní učení.

- Vyhledávat, třídit a využívat informace, které pochopí, propojí a systematizují pro další učení a praktický život.
 - Využívat informační a komunikační technologie.
2. **Podněcovat tvořivé a logické myšlení, schopnost řešit problémy:** Chceme žáky vést k tomu, aby uměli:
 - Samostatně pozorovat, experimentovat, porovnávat výsledky a kriticky je vyhodnocovat.
 - Uvádět fakta do souvislostí a tvořit komplexní pohled na přírodní a společenské jevy.
 - Vybrat vhodné způsoby řešení úkolů a sledovat vlastní pokrok při řešení problémů.
 3. **Rozvíjet účinnou a otevřenou komunikaci:** Žáci by měli být schopni:
 - Formulovat a vyjadřovat své myšlenky a názory logicky a kultivovaně.
 - Naslouchat druhým a porozumět jejich názoru.
 - Argumentovat při obhajobě vlastního názoru.
 4. **Podporovat schopnost spolupráce a respektování úspěchů druhých:** Žáky chceme naučit:
 - Spolupracovat ve skupině, podílet se na tvorbě pravidel a vytváření pozitivní atmosféry.
 - Aktivně přispívat do diskusí, obhajovat vlastní názory a respektovat názory ostatních.
 5. **Vést k rozvoji svobodné, zodpovědné osobnosti:** Žáci by se měli naučit:
 - Mít pozitivní sebevědomí a schopnost respektovat přesvědčení a názory ostatních.
 - Řešit životní problémy na základě pochopení principů fungování společnosti a znát svá práva a povinnosti.
 - Hodnotit výsledky vlastní činnosti a činnosti druhých.
 6. **Podporovat pozitivní city, vnímavost a citlivé vztahy:** Chceme žáky vést k tomu, aby se naučili:
 - Ochránit životní prostředí a kulturní hodnoty.
 - Být vnímaví k situacím ostatních a respektovat jejich názory.
 7. **Učit chránit fyzické, duševní a sociální zdraví:** Žáci se mají naučit:
 - Ochránit své zdraví a zdraví ostatních.
 - Bezpečně používat materiály, nástroje a dodržovat pravidla, aby se rozhodovali zodpovědně.
 - Poskytovat účinnou pomoc v krizových situacích.
 8. **Podporovat toleranci a ohleduplnost k jiným kulturám:** Cílem je, aby žáci:
 - Vnímali kulturní a historické dědictví jako významnou hodnotu.
 - Respektovali tradice a kulturní hodnoty ostatních.
 9. **Podporovat rozvoj schopností a seberealizaci žáků:** Žáci by se měli naučit:
 - Využívat znalosti a dovednosti z různých oblastí pro svůj osobní rozvoj a přípravu na budoucnost.
 - Rozvíjet podnikatelské myšlení a orientovat se na základní kroky pro uskutečnění podnikatelských záměrů.

Výchovné a vzdělávací strategie

Výchovné a vzdělávací strategie představují soubor postupů, metod a pracovních forem, které společně přispívají k rozvoji klíčových kompetencí žáků. Tyto strategie jsou součástí vzdělávacího procesu a uplatňují je všichni pedagogové školy.

Aby škola podpořila rozvoj klíčových kompetencí, bude využívat následující výchovné a vzdělávací strategie:

- Naučit žáky efektivně využívat dostupné zdroje informací a pracovat s různými typy zdrojů, jak v tištěné, tak elektronické podobě (knihy, časopisy, internet).
- Využívat moderní vyučovací metody a organizační formy práce (projekty, skupinová práce, dialog, problémové učení, mezipředmětové vazby, exkurze, besedy).
- Spolupracovat s rodiči, širší veřejností a různými institucemi (Rada školy, Městský úřad, pedagogicko-psychologické poradny, Pedagogická fakulta UK Praha, vysoké školy a občanská sdružení).
- Účastnit se společenských, kulturních a sportovních aktivit.
- Prezentovat výsledky své práce na veřejnosti.
- Vytvářet ve škole klidné a pozitivně motivující prostředí, zaměřené na prevenci šikany a podporu tolerance k odlišnostem ve všech oblastech, a budovat partnerský vztah mezi učiteli a žáky.

Organizace školní družiny

Ranní družina

6:30 – 7:40: Volné individuální a skupinové hraní

7:40: Odvedení dětí do učeben, příprava na vyučování

Odpolední družina

11:40/12:40/13:35 – 17:00

- 11:40/12:40/13:35: Konec vyučování, příchod do družiny, odchod na oběd, hygiena, odpočinkové činnosti
- 14:00 – 15:00: Zájmové a rekreační činnosti, pobyt na školní zahradě, vycházky po okolí, zájmové kroužky
- 15:00 – 17:00: Odchody žáků, spojování oddělení, individuální či skupinové činnosti, rekreační a odpočinkové aktivity

Vybavení školních družin

Jak již bylo zmíněno, čtyři oddělení školní družiny mají svou vlastní místnost. V následujícím textu popíšu vybavení těchto místností a také vybavení družin, které se nacházejí ve výukových třídách.

V družinových místnostech jsou vždy k dispozici lavice a židle, koberec, skříně na stolní, deskové a karetní hry, skříně na výtvarné pomůcky, hračky ve formě stavebnic, plyšových zvířátek a přihrádky s boxy na venkovní oblečení. Ve dvou odděleních se navíc nachází stolní fotbal a projektor s počítačem.

V družinách umístěných ve výukových třídách najdete koberec, skříně na stolní, deskové a karetní hry, hračky v podobě figurek, plyšových zvířátek a stavebnic, a také skříňku na výtvarné potřeby.

Součástí školní družiny je i školní zahrada, která je primárně určena pro děti ze družiny, ale také slouží pro dopolední výuku. Na zahradě se nachází prolézačka s klouzačkou, dvě houpačky, basketbalový koš, pískoviště a křídová tabule.

Poloha

Školní zahrada se nachází přímo vedle školní budovy a je ohraničená plotem s brankou, ke které mají klíč především vychovatelé a třídní učitelé. Náhradní klíč je možné si zapůjčit na vrátnici školy.

V přízemí školy, hned u vstupu, se nachází první oddělení školní družiny, které zároveň funguje jako ranní družina. Dále v přízemí je umístěno také páté oddělení. Ve druhém patře se nachází čtvrté oddělení a ve třetím patře jsou umístěna zbývající oddělení.

Personální podmínky

Správný chod a činnost školní družiny zajišťuje hlavní vedoucí, kvalifikovaná vychovatelka, která má na starost třetí oddělení a pracuje na plný úvazek. Dále na plný úvazek pracuji já, zodpovědná za páté oddělení, a moje kolegyně, která se stará o oddělení šesté. Tyto tři vychovatelky máme na starosti chod družiny až do 17:00 a jako jediné se podílíme na ranní družině, kde se střídáme. Zbývající vychovatelky přicházejí do svých oddělení pouze v odpoledních hodinách a pracují na zkrácený úvazek.

Vychovatelky této školy neustále zdokonalují své pedagogické dovednosti a vymýšlejí různé aktivity pro děti, ať už pro své vlastní oddělení, nebo pro všechny děti ze všech oddělení.

Práva a povinnosti žáků ve školní družině

Práva žáků

- Účast na výchovně-vzdělávacích a zájmových činnostech, které školní družina nabízí
- Svoboda vyjadřování, možnost vyjádřit svůj názor, při dodržování psychohygienických podmínek
- Účast na odpočinkových a rekreačních činnostech
- Možnost účastnit se zájmových kroužků
- Právo na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví
- Možnost sdělit své problémy nebo se svěřit vychovatelce či řediteli
- Právo na ochranu před násilím, diskriminací a jakýmkoli ohrožením psychického či fyzického zdraví

Povinnosti žáků

- Neohrožovat svým jednáním a chováním ostatní spolužáky ani vychovatele
- Dodržovat vnitřní řád školy a vnitřní řád školní družiny
- Řídit se pokyny pedagogických pracovníků školy
- Neprodleně hlásit jakoukoliv ztrátu či poškození majetku školy vychovateli nebo jinému zaměstnanci školy
- Chovat se ukázněně
- Mít prezůvky
- Udržovat prostory školní družiny a školy v čistotě, neničit majetek školy
- Docházet do družiny podle údajů uvedených v zápisovém lístku
- Účastnit se tematických a zájmových aktivit
- Podílet se na aktivitách organizovaných školní družinou

Žáci mají zakázáno

- Nosit si do školy cenné, drahé nebo nebezpečné předměty
- Nahrávat nebo fotit na mobil bez dovolení
- Volat a posílat SMS zprávy bez dovolení
- Kouřit, pít alkoholické nápoje nebo užívat omamné psychotropní látky

- Chovat se neukázněně, používat vulgární slova nebo nedodržovat pokyny zaměstnanců školy
- Hrubě porušovat vnitřní řád školy a školní družiny
- Ničit majetek školy
- Psychicky nebo fyzicky ohrožovat své spolužáky či zaměstnance školy

Celoroční aktivity

V tomto školním zařízení se družiny zaměřují na celoroční aktivity, které jsou pečlivě naplánovány tak, aby podpořily rozvoj dětí a zároveň jim poskytly zábavu a odpočinek. Každý měsíc se organizuje akce, která se zaměřuje na různé oblasti – odpočinkové činnosti, zájmové aktivity a rekreaci. Tyto aktivity mohou zahrnovat například tematické karnevaly, pouštění draků během podzimních měsíců, výtvarné či pracovní dílny, které podporují kreativitu dětí, a mnoho dalších zábavných a vzdělávacích činností.

Některé z těchto aktivit jsou realizovány vychovatelkami samostatně v rámci jednotlivých oddělení, kdy se děti mohou zapojit do činností specifických pro jejich věkovou skupinu. Jiné akce jsou organizovány společně pro celou školní družinu, a to buď na školní zahradě, kde se děti mohou zapojit do venkovních her a sportovních aktivit, nebo ve školní tělocvičně, kde si mohou vyzkoušet různé sportovní disciplíny.

Dále jsou pro děti připraveny akce, které se konají mimo školní zařízení, jako jsou návštěvy kina, divadla, nebo tematické procházky, které dětem umožňují rozšířit jejich obzory a zažít nové věci v reálném prostředí. Tímto způsobem se školní družina snaží nabídnout dětem pestrý a smysluplný program, který podporuje jejich zájmy, fyzickou aktivitu i kulturní a společenský rozvoj.

Konkrétní cíle vzdělávání

- Podpora rozvoje osobnosti dítěte
- Rozvoj kognitivních a sociálních dovedností
- Volnočasová výchova s širokou nabídkou zájmových aktivit

- Efektivní využívání volného času
- Prevence sociálně nežádoucích jevů

Klíčové kompetence

- **Kompetence k učení:** Vychovatel dbá na to, aby žáci dokončovali započaté úkoly a učí je hodnotit své výkony nejen spontánně, ale i vědomě, s cílem zlepšovat se v jejich realizaci.

- **Kompetence k řešení problémů:** Vychovatel vede žáky k rozpoznání správných a chybných řešení, podporuje je v logickém uvažování a rozvíjí jejich kreativitu.

- **Komunikační kompetence:** Vychovatel pomáhá žákům rozvíjet správné komunikační dovednosti, klade důraz na zřetelnost, srozumitelnost a plynulost jejich projevů, a učí je mluvit bez ostychu.

- **Sociální a personální kompetence:** Vychovatel podporuje samostatnost žáků, pomáhá jim pochopit rozdíl mezi vhodným a nevhodným chováním a učí je vnímat důsledky svých činů. Podporuje jejich schopnost poznat sebe sama a naučit se odmítnout nežádoucí nabídky.

- **Činnostní a občanské kompetence:** Vychovatel podporuje žáky v aktivitách souvisejících s chodem školní družiny, učí je pečovat o své zdraví a bezpečí a zároveň je vede k odpovědnosti za životní prostředí a správný životní styl.

- **Kompetence k trávení volného času:** Vychovatel pomáhá žákům efektivně využívat jejich volný čas, učí je správně si zorganizovat čas, pracovat s různými nástroji a materiály a podporuje vzájemnou spolupráci mezi žáky.

PÍSEMNÁ PŘÍPRAVA NA UCELENOU VOLNOČASOVOU VÝCHOVNOU AKTIVITU

TÉMA	FOTOAPARÁT	
SKUPINA	2.třída (7-8 let) 24 dětí (11 dívek, 13 chlapců) Děti s SPU: 0 Schopnosti: děti dokáží vybarvit obrázek a vystříhnout jednoduché tvary, dokáží nakreslit myšlenku či nápad	
POMŮCKY	Pastelky/ fixy Nůžky Vytisknutá šablona	
METODY	METODY SLOVNÍ- rozhovor, vysvětlování, slovní hodnocení METODY NÁZORNĚ- DEMONSTRAČNÍ- předvádění, instruktáž METODY DOVEDNOSTNĚ- PRAKTICKÉ- manipulování	
CÍL	PSYCHOMOTORICKÝ CÍL- manipulace - Dítě dokáže vystříhnout obrázek rovně bez zubů podle šablony KOGNITIVNÍ CÍL- dovednosti - Dítě dokáže správně držet nůžky AFEKTIVNÍ CÍL- hodnoty, emoce - Dítě dokáže popsat své zážitky z prázdnin a určit, které zážitky mu vyhovovaly více a které méně	
ÚVOD	Seznámení dětí s lekcí. Metodou vysvětlování popsat co, proč a jak se bude dít.	1-2 min
POSTUP	Metodou rozhovoru se s dětmi pobavíme o prázdninách a namotivujeme je k činnosti. Ptáme se, kde byli, co dělali a jak se jim to líbilo. Následně pomocí metody předvádění ukážeme již hotový výrobek. Poté metodou instruktáže dětem vysvětlíme postup, jak výrobek zhotovit. Tudiž vybarvit podle libosti, nakreslit zážitky z prázdnin a vystříhnout. Pokud dítě požádá o pomoc s vystřížením vnitřních linií, tak pomůžeme. Při práci je využívána metoda manipulování, kdy dítě správně drží pastelky a nůžky. Nejdříve nakreslí zážitky a poté vybarví fotoaparát. Následně vystříhne fotoaparát a film vloží do fotoaparátu. Dětem je předem pomocí metody vysvětlování řečeno, jak správně a bezpečně zacházet s nůžkami. Během práce děti kontrolujeme, zda správně drží nůžky a popřípadě jim pomůžeme či je opravíme.	25-35 min

ZÁVĚR HODNOCENÍ	Na závěr se může každé dítě (dobrovolně) pochlubit svým výtvořem, který metodou vysvětlování popíše a poté si společně metodou rozhovoru o výtvořu popovídáme. Hodnotíme slovně, nekritizujeme.	5-10 min
ČASOVÝ ODHAD	30-45 min	

ZÁVĚREČNÁ REFLEKTIVNÍ ÚVAHA O VLASTNÍM STUDIUM

V životě každého člověka přijdou chvíle, kdy musí učinit rozhodnutí, která ovlivní jeho budoucnost. Když jsem dokončila střední školu, měla jsem pocit, že svět je přede mnou, ale vůbec jsem nevěděla, co chci v životě dělat. Byl to čas plný otázek a nejistoty. Po delší úvaze jsem se rozhodla přihlásit na jinou střední školu – tentokrát pedagogickou. V té době jsem začala pracovat jako vychovatelka, což mi dalo příležitost přiblížit se k tomu, co bych chtěla v životě dělat. Měla jsem zkušenosti s tábory pro děti, kde jsem trávila spoustu času a poznávala jejich svět. S tímto zájmem o práci s dětmi jsem věděla, že bych se mohla této profesi věnovat dlouhodobě. A měla jsem pravdu – právě v této profesi jsem se skutečně našla. Měla jsem možnost rozvíjet nejen svou hravou povahu, ale i výtvarné nadání, které mě odjakživa bavilo.

Přesto jsem měla pocit, že je potřeba svůj profesní život ještě více rozšířit a prohloubit, takže jsem se rozhodla přihlásit na pedagogický obor na Karlově univerzitě. Byl to krok, který mi otevřel nové možnosti, ale zároveň jsem netušila, co mě během studia čeká. Spojit práci na plný úvazek s vysokou školou bylo opravdu náročné a vyžadovalo to obrovské úsilí a organizaci. Studium probíhalo kombinovanou formou, což znamenalo, že většina z nás již měla pracovní povinnosti. Byla jsem tam skoro nejmladší, což mě občas motivovalo ještě více, abych se zapojila a dokázala, že i mladší ročník může mít přínos pro skupinu. I přes to, že to nebylo vždy jednoduché, našli jsme si společnou řeč a vytvořili skvělou partu. Vzájemně jsme si pomáhaly, a to bylo něco, za co jsem opravdu vděčná. Na ty chvíle plné studijního nasazení, ale i přátelských podpor, vzpomínám s radostí.

Tři roky studia utekly překvapivě rychle, aniž bych se nadála, byly tu závěrečné zkoušky a bakalářská práce. V té době jsem byla plná emocí, protože jsem si uvědomila, jak moc mě všechno, co jsem se naučila, obohatilo. Měla jsem radost nejen z nových předmětů a získaných znalostí, ale i ze setkání s odborníky, kteří mi ukázali nové pohledy na pedagogiku a výchovu. Tato škola mi toho dala opravdu hodně. Byly chvíle, kdy jsme byli nervózní z nadcházejících zkoušek nebo termínů, ale dnes už na to vše vzpomínám s úsměvem. Víím, že i díky těmto náročným okamžikům jsem silnější a připravenější čelit výzvám, které mě čekají v budoucnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BENDL, Stanislav. *VYCHOVATELSTVÍ: Učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015, 312 s. ISBN 978-80-247-4248-9.

HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha, 2003. ISBN 8072901281.

PAUKNEROVÁ, Daniela. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3809-3.

MÜHLFEIT, Jan a Kateřina KRŮTOVÁ. *Odemykání dětského potenciálu*. V Brně: Management Press, 2018. ISBN 978-80-7261-562-9.

PATERKO, Ladislava. *Naše tradice*. 2. dopl. vyd. Praha: Formall CWS, 2017, 160 s. ISBN 978-80-905531-3-2.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Léto a podzim: zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. Olomouc: Rubico, 2006. ISBN 80-7346-066-1.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Adventní čas: zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. Olomouc: Rubico, 2005. ISBN 80-7346-050-5.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Velikonoce: původ, zvyky, hry, pohádky, návody a náměty*. Olomouc: Rubico, 2004. ISBN 80-7346-044-0.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Zima: zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. Olomouc: Rubico, 2005. ISBN 80-7346-059-9.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: Původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla*. Olomouc: Rubico, 2009. ISBN 978-80-7346-096-9.

VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti: v české lidové kultuře [online]*. Praha: Vyšehrad, spol. s r. o., 2016 [cit. 2021-03-22]. ISBN 9788074296765. Dostupné z: <HYPER://C:/Users/petyk/Documents/obyceje-a-slavnosti-v-ceske-lidove-kulture.pdf>

http://www.fzschodovicka.cz/source/2023-2024/svp_od_1_9_2023.pdf

